

HAALBAARHEIDSONDERZOEK MUSEUM STEENWIJK

Januari 2020

bureau
de **Wierde**

Dijkoraad

COLOFON

Opdrachtgever: gemeente Steenwijkerland

Trijn Jongman-Smit, wethouder kunst en cultuur, Unesco Werelderfgoed en buitenplaatsen, Bram Harmsma, wethouder economie, recreatie en toerisme, centrumontwikkeling vestingstad, Steenwijkerdiep, Dennes Frikken, contactpersoon en projectleider musea, uitvoerend opdrachtgever bij het haalbaarheidsonderzoek, beleidsmedewerker kunst en cultuur

Onderzoek: BdW Museumadvies en Museummakers

Gertrude van der Veen, Taco Pauka

Partner in dit onderzoek: Dijkoraad RRG BV

Margret Brons, Annelies Lely

Januari 2020

Redactie:

Gertrude van der Veen, Taco Pauka, Margret Brons, Annelies Lely

Inhoud

COLOFON	1
Inleiding.....	5
1. De opdracht	5
Doel project	5
Aanleidingen en achtergronden van het onderzoek.....	5
2. De onderzoeksvragen en de antwoorden.....	6
Conclusie, adviezen en aanbevelingen	9
Deel I De huidige situatie.....	12
1. De situatie in de binnenstad en de toeristische infrastructuur in Steenwijk.....	12
Visie binnenstad	12
Bedrijvigheid in de binnenstad	12
Monumenten en herinrichting	13
2. Huidige situatie van de collecties.....	13
Definitie	13
Museumcollecties Steenwijk	13
Collectie Stadsmuseum Steenwijk	13
Stichting Instituut Collectie Krop	14
Collectie Kermis- en Circusmuseum.....	14
Gemeentearchief.....	14
Historische Vereniging	14
Stichting Galerie Steenwijk en Commissie Beeldende Kunst (CBK).....	14
Collectie Contraprestatie en BKR.....	15
3. Kansen, positionering en doelgroepen van het nieuwe museum	15
Toerisme en museumbezoek in Nederland	15
Positionering van Steenwijk.....	15
Doelgroepen	16
Primaire doelgroep Steenwijk.....	16
Gewenste schaalgrootte en professionaliteit van het nieuwe museum	17
4. Conclusie en schaalgrootte.....	18
Deel II. Het toekomstige museum.....	20
1. Profiel van het museum.....	20
Missie.....	20
De museumcollecties.....	20
Museale en educatieve (gebruiks-)collecties.....	20

Collecties en de verhalen van Steenwijk.....	21
Exposities.....	21
2. Verbindingen	24
Binnen en buiten	24
Toeristische informatiepunten, museumwinkel, signing	24
Partners en stakeholders	25
Educatie.....	25
Huisvesting partners	25
Geen horeca in het museum	26
3. Bedrijfsvoering van het nieuwe museum.....	26
Eén museumorganisatie	26
Formatie betaalde medewerkers.....	26
Formatie en werving onbetaalde medewerkers	27
Deel III Huisvesting.....	28
1. Functies en maatvoering	28
Bepalen maatvoering.....	28
Huisvestingsprogramma: vierkante meters	28
2. Onderzoeksopdracht huisvesting.....	29
Het onderzoek	29
Locaties.....	30
3. Huisvestings-scenario's.....	31
1. Scenario Combinatie Marktcluster en Spijkervetstallen	31
2. Scenario Marktcluster als enige locatie	32
3. Scenario Marktcluster in combinatie met station	33
4. Scenario Spijkervetstallen in combinatie met Station	33
Conclusie advies huisvesting.....	34
4. Collectiedepot.....	34
Maatvoering collectiedepot.....	34
Locatie collectiedepot.....	35
Deel IV Transitie.....	36
De periode van het proces naar de nieuwe situatie	36
Kwartiermaker	36
Oprichten nieuwe stichting.....	36
Procedure opname in het Museumregister.....	36
Reorganisatie gemeentelijke museumcollecties.....	36

Verbouwing en inrichting van het nieuwe museum	37
Toeristische infrastructuur	37
Opzetten van een museumorganisatie	37
Pop-up museum	38
Bijlage 1 Collectiewaardering collectie Steenwijk	39
Algemeen.....	39
Stadsmuseum Steenwijk.....	39
Resultaat van de collectiewaardering collectie Stadsmuseum	40
Collectie Instituut Hildo Krop	42
Resultaat collectiewaardering Stichting Instituut Collectie Krop	43
Collectie Kermis en Circusmuseum.....	44
Resultaten collectiewaardering Kermis- en Circusmuseum.....	45
Bijlage 2 Huisvestingseisen: behoud en beheer van de collectie	51
Klimaateisen	51
Eisen m.b.t. licht	51
Inrichting depot	51
Metingen en maatregelen	52
Kwetsbare onderdelen van de collectie	52
Veiligheid	53
Bijlage 3 Stappenplan exposities en inrichting	54
Bijlage 4 Toelichting Formatie.....	55
1. Betaalde medewerkers in het museum	55
2. Onbetaalde medewerkers in het museum	56
3. Werving onbetaalde medewerkers.....	57
Bijlage 5 Kwaliteiten kwartiermaker	58
Bijlage 6 Bestuur	59
Bijlage 7 Integraal Erfgoed.....	61
Verantwoording.....	63
Musea	63
Interviews	64
Literatuur en documenten.....	65

Inleiding

1. De opdracht

De gemeente Steenwijkerland heeft behoefte aan een integraal toekomstplan voor het Hildo Krop Museum, het Stadsmuseum en het Kermis- en Circusmuseum. Men hoopt dat de collecties van deze drie kleine musea samen een goede basis vormen voor een museaal aanbod in Steenwijk dat substantieel kan bijdragen aan de verdere economische en toeristische ontwikkeling van- en de leefbaarheid in de binnenstad van Steenwijk. Voor dit project is het *Projectplan Museum Steenwijk* geschreven waarin de doelen van het project en de verschillende fasen zijn beschreven.¹

Doel project

Het einddoel van het project, zoals het verwoord is in het projectplan, is te komen tot een eindrapport waarin staat weergegeven of en zo ja op welke wijze de huidige musea kunnen worden samengevoegd tot 1 centraal museum zodanig dat dit opzet van dit museum aansluit bij de ambities en visie van de stad Steenwijk en gemeente Steenwijkerland.

Om dit einddoel te halen is het projectdoel opgesplitst in 2 deelfases. In fase 1 wordt er een haalbaarheidsstudie op collectie + locatie uitgevoerd. Doel hierbij is het verkrijgen van een go / no go naar aanleiding van deze fase. In fase 2 zal er naar aanleiding van het besluit gewerkt worden aan een eindrapport.

BdW Museumadvies/Museummakers heeft in opdracht van de gemeente Steenwijkerland zich, samen met ingenieursbureau Dijkoraad, gebogen over de vragen van fase 1. Dit rapport doet verslag van de haalbaarheidsstudie naar de collectie en locatie en geeft de mogelijkheden voor een vervolg aan.

Aanleidingen en achtergronden van het onderzoek

De collecties van de drie musea zijn eigendom van de gemeente. Het beheer van een deel van deze gemeentelijke museumcollecties is toe aan een verbeterslag.

Het stadscentrum van Steenwijk wordt onvoldoende bezocht en kampt met leegstand. Het winkelaanbod in het centrum van Steenwijk neemt af omdat consumenten steeds minder gebruik maken van lokale winkels. Ook toeristen weten het centrum van Steenwijk nog onvoldoende te vinden.

De gemeenteraad heeft in de afgelopen periode op verschillende momenten richting gegeven aan beleid om deze problematiek aan te pakken. In de Uitvoeringsagenda visie binnenstad Steenwijk die begin 2017 werd vastgesteld kiest de gemeenteraad er voor om Steenwijk sterker te profileren als vestingstad.² In het najaar van 2018 stelde de gemeenteraad de cultuurvisie Kansen door Verbinden vast. Daarin staat: *'Vanwege het economisch belang van cultuur, het draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de gemeente voor zowel inwoners als toeristen, willen wij de samenwerking tussen cultuur, toerisme en erfgoed intensiveren en versterken.'*³ In het Projectplan Museum Steenwijk wordt gesteld dat de opzet en exploitatie van het

¹ Frikken, D., *Projectplan Museum Steenwijk, gemeente Steenwijkerland 4 juni 2019*.

² Sturre, R., (REO), *Samen maken we het mooier. Een integrale visie voor de binnenstad van Steenwijk*, Gemeente Steenwijkerland januari 2017 pg. 19 ev..

³ Gemeente Steenwijkerland, *Cultuurvisie Kansen door verbinden Kunst en Cultuur in Steenwijkerland 2019-2022*, cultuurnota, 2018, pg. 8.

nieuwe museum moet aansluiten op de identiteit, visie en kernwaarden van Steenwijk.⁴ De ambitie is dus om het museum grotere rol te geven bij de profilering van Steenwijk.

De drie huidige musea hebben een huisvestingsprobleem. De monumentale panden van het Stadsmuseum en het Kermis en Circusmuseum kampen met achterstallig onderhoud en de ruimte voor exposities is in deze panden beperkt. Het Hildo Krop Museum komt in Huis Rams Woerthe slecht uit de verf sinds de gemeente de villa heeft verkocht aan Vereniging Hendrick de Keyser. De beschikbare tentoonstellingsruimte van het Hildo Krop Museum is bij deze overgang fors verminderd. De expositie van het Hildo Krop Museum bevindt zich nu grotendeels in de kelder van de villa.

De panden aan de Markt en de Onnastraat die aan renovatie toe zijn en waarin het Stadsmuseum en het Kermis en Circusmuseum zijn gevestigd hebben een monumentenstatus en zijn (grotendeels) in het bezit van de gemeente. Een iconisch gebouw met Rijksmonumentenstatus waarvoor de gemeente als eigenaar eveneens een bestemming zoekt zijn de Spijkervetstallen aan de Kalverstraat. Aan BdW Museumadvies is gevraagd om bij de oriëntatie op de toekomstige museum-huisvesting ook de Spijkervetstallen te onderzoeken als mogelijke museumlocatie, alsmede het stationsgebouw dat in december 2019 door de gemeente in eigendom werd verworven. Tijdens dit onderzoek werd duidelijk dat alle betrokkenen (opdrachtgever en opdrachtnemer) vinden dat het museum in de binnenstad hoort en dat het stationsgebouw alleen eventueel in combinatie met een vestiging in de binnenstad zou moeten worden aangewend. Het is wel mogelijk om hier publieksgerichte activiteiten te ontplooiën, vooral als dit de intentie met deze locatie (Poort naar Steenwijk en Steenwijkerland) versterkt, maar het station zou in ieder geval niet als enige museumlocatie of hoofdlocatie van het museum moeten worden aangewezen.

Het beheer van het Kermis en Circusmuseum is in 2016 door het stichtingsbestuur teruggegeven aan de gemeente. Sindsdien is dit museum gesloten voor bezoekers. De collectie staat nog steeds in het museumpand in de Onnastraat.

De wens van de gemeente om de toekomst van de musea te herdefiniëren sluit aan bij hoe er in deze tijd wordt gedacht over de plaats en functie van musea. Musea ontleen hun bestaansrecht niet langer alleen aan het bezit van een collectie en het tentoonstellen ervan. De visie op de eigen collectie, de relatie van het museum met het publiek en de maatschappelijke betekenis van het museum bepalen steeds meer de toekomst van musea. Het hedendaagse museum zoekt de verbinding met de omgeving. In Steenwijk: de inwoners, de toeristen, de historische binnenstad.

2. De onderzoeksvragen en de antwoorden

Bij de opdracht voor dit onderzoek heeft de gemeente de onderstaande onderzoeksvragen geformuleerd.⁵ Hieronder geven we in het kort een antwoord op elke vraag. Een uitgebreide toelichting op onderstaande korte antwoorden is verwerkt in diverse overige onderdelen van en bijlagen bij dit rapport.

1. *Vraag van de gemeente: Welke collectie moet het nieuwe centrale museum tentoonstellen en welke rol kan de collectie van de bestaande musea hierbij spelen?*

⁴ Frikken, D., *Projectplan Museum Steenwijk, gemeente Steenwijkerland 4 juni 2019*, pg.8.

⁵ K&C/Museum/2019 D. Frikken: Offerteaanvraag haalbaarheidsonderzoek museum. Gemeente Steenwijkerland, juni 2019.

De gemeentelijke museumcollecties vormen een goede basis voor een museumprogramma dat doelgroepen kan bereiken die in de gemeentelijke beleidsontwikkeling op het gebied van toerisme zijn geformuleerd. Hiermee kan zowel een regionaal als een landelijk publiek worden aangetrokken.

De collectie Hildo Krop is van uitzonderlijke cultuurhistorische waarde en van nationale betekenis. We bevelen aan om deze collectie als basis te gebruiken van een tentoonstellingsprogramma dat zich onder andere richt op bezoekers van buiten de regio en waarvoor per tentoonstelling collectie in bruikleen kan worden verworven.

De collectie van het Stadsmuseum bevat veel waardevolle onderdelen. Deze kunnen o.a. ingezet worden in exposities over lokale thema's. We bevelen aan om dubbelingen en niet relevante objecten in deze collectie af te stoten. De collectie van het Kermis en Circusmuseum is gedeeltelijk inzetbaar in de toekomstige programmering. We bevelen aan om een deel van deze collectie af te stoten.

De transitieperiode naar de nieuwe situatie moet o.i. aangegrepen worden om de collecties van het Stadsmuseum en het Kermis- en Circusmuseum te reorganiseren.⁶

2. *Vraag van de gemeente: Zijn er naast het tentoonstellen van de collectie tevens andere activiteiten die in het nieuwe museum ondergebracht zouden moeten worden?* en
3. *Vraag van de gemeente: Kan het museum naast het tentoonstellen van de collectie en museale activiteiten tevens worden ingezet voor activiteiten die betrekking hebben op de binnenstad van Steenwijk (museum als huiskamer van Steenwijk)?*

De vernieuwing van het museum moet substantieel bijdragen aan de bevordering van het toerisme aan Steenwijk. Dat kan alleen door een duurzame verbinding te leggen tussen de doorontwikkeling van het toerisme-beleid in Steenwijk en de museumprogrammering. De productontwikkeling en marketing van de stad en die van het museum moeten dus in elkaars verlengde liggen. Daarom stellen we voor om de toekomstige museumstaf een substantiële rol te geven in het door-ontwikkelen van Steenwijk als toeristische bestemming. De exploitatie van twee door ons voorgestelde toeristische informatiepunten (Markt en station), het ontwikkelen van signing, drukwerk, audiotours en andere info-producten voor toeristen zou moeten worden ondergebracht in de toekomstige museumorganisatie en het museum blijft het vanzelfsprekende reserverings- en vertrekpunt voor wandelingen met de stadsgidsen, de natuurlijke thuisbasis van de Historische Vereniging Steenwijkerland, een plaats voor bijeenkomsten en wordt een mogelijke expositieplek voor Galerie Steenwijk.⁷

4. *Vraag van de gemeente: Wat is nodig aan huisvesting om de collectie te kunnen tentoonstellen en om de activiteiten te kunnen uitvoeren en aan welke eisen moet deze huisvesting voldoen?*

In dit rapport zijn de randvoorwaarden opgenomen waaraan de toekomstige huisvesting (zowel front- als backoffice) moet voldoen en is een aantal scenario's opgenomen. Van deze scenario's heeft het scenario waarbij het nieuwe museum na restauratie wordt gevestigd in de huidige museumgebouwen aan de Markt én in de Spijkervetstallen, in combinatie met een (tweede) toeristisch informatiepunt aan het station de voorkeur.⁸

⁶ Zie ook pagina 13-14; 19-20 en bijlage 1.

⁷ Zie ook pagina 24-25.

⁸ Zie ook Deel III en bijlage 2.

5. *Vraag van de gemeente: Op basis van de activiteiten en gewenste huisvesting, hoe ziet de exploitatie van het nieuwe museum eruit? Kan het museum kostendekkend geëxploiteerd worden? Is er een structurele financiële bijdrage nodig in de vorm van subsidie en hoe hoog is deze bijdrage?*

Voor dit rapport zijn ramingen gemaakt van de kosten die gemoeid zijn met de investeringen en exploitatie van een museum. Bij de dekking van deze kosten maken we een onderscheid tussen eigen inkomsten uit kaartverkoop, horeca, merchandising, verhuur en diensten en overige inkomsten, zoals subsidies. Er zijn mogelijkheden om eenmalige projectbijdragen van vermogensfondsen en uit sponsoring voor bijvoorbeeld tentoonstellingen te verwerven en er is een aantal mogelijkheden om eigen inkomsten te verwerven. We adviseren om nader te onderzoeken of een kostenreductie kan worden bereikt door de bedrijfsvoering van het museum te combineren met andere voorzieningen die afhankelijk zijn van een gemeentelijke bijdrage. De hierboven genoemde door het museum te verzorgen dienstverlening op het gebied van toeristische informatie vormt bijvoorbeeld mogelijk een van de inkomstenbronnen van het museum. Ook samenwerking in de bedrijfsvoering met andere instellingen of activiteiten die van een gemeentelijke bijdrage afhankelijk zijn, levert wellicht een kostenreductie op.

Er is in Nederland echter geen vergelijkbaar voorbeeld bekend van een professioneel en geregistreerd museum dat volledig wordt gefinancierd uit eigen inkomsten. Voor een sluitende begroting van het museum in Steenwijk zal een eenmalige investeringsbijdrage nodig zijn, alsmede een jaarlijkse exploitatiebijdrage.⁹

6. *Vraag van de gemeente: Zijn er succes- en faalfactoren van andere vergelijkbare museumprojecten in Nederland die als inspiratiebron kunnen dienen voor dit museumproject?*

De toekomstverwachting m.b.t. de groei van het toerisme, de nog steeds toenemende populariteit van museumbezoek in Nederland én de groei van de doelgroepen die Steenwijk wil bereiken, zijn allemaal positief. Een museum met een prominente rol in de toeristische ontwikkeling van Steenwijk, waar *Het verhaal van Steenwijk* centraal staat is daarom kansrijk. Er moet dan wel gekozen worden voor een kwaliteitsaanbod en voor de juiste schaalgrootte met betrekking tot personeel, huisvesting en omzet. Op basis van vergelijkingen met andere musea in Nederland hebben we voor dit rapport bepaald wat o.i. de beste maatvoering is voor het museum en de organisatie: niet te klein, maar vooral ook niet te groot. Zoals hierboven aangegeven biedt de collectie goede aanknopingspunten voor een aantrekkelijke programmering. We stellen voor om in de transitie naar de nieuwe constellatie een kwartiermaker aan te stellen onder wiens leiding deze programmering gestalte krijgt.

Rapport

In deel I van dit rapport zijn de resultaten van het onderzoek naar de huidige situatie in Steenwijk beschreven, en de conclusies die daaruit zijn getrokken. In het tweede deel beschrijven we het museum in de toekomstige situatie. Deel III gaat over de huisvesting van het toekomstig museum. In het deel daarna, deel IV, wordt het proces waarlangs het nieuwe museum en museumorganisatie tot stand kan komen beschreven. Het onderzoek naar de collectie, de invulling naar de formatie en overige toelichtingen op het onderzoek zijn opgenomen in de bijlagen.

Het rapport is het product van de samenwerking van BdW Museumadvies, Museummakers en Dijkoraad B.V..

⁹ Zie de separate financiële bijlage.

Conclusie, adviezen en aanbevelingen

1. Maak van de drie musea één museum met één organisatie met museum professionals die ook musea in de omgeving kunnen ondersteunen
 - Professionalisering van de musea is nodig om in de toekomst te voldoen aan kwaliteitseisen zodat het museum onderdeel kan zijn van een nationaal museumnetwerk
 - Kostenbesparend en functioneel
 - Leidt ook tot professionalisering van de overige musea in de gemeente Steenwijkerland
2. Zie het museum als een volwaardig museum volgens de definitie van een museum dat voldoet aan de museumnorm 2020 ([Museumregister Nederland](#)).
3. Zorg dat het museum een regionale én bovenregionale uitstraling krijgt zodat inwoners en toeristen in de omgeving én bezoekers van buiten de regio naar de binnenstad van Steenwijk komen.
 - De regionale betekenis is belangrijk voor de betrokkenheid in de stad en voor het ontvangst van toeristen in de regio. Met de inzet van 'Krop-collectie' kan een bovenregionale doelgroep worden bereikt die speciaal voor een tentoonstelling naar Steenwijk komen. De Krop collectie is uniek en Steenwijk heeft met deze collectie goud in handen!
4. Breng focus aan in de collecties en verhalen die in het museum verteld moeten worden. Het museum moet zich concentreren op: *'de verhalen van Steenwijk'* en *'Hildo Krop'*.
5. Voer een collectiewaardering op objectniveau z.s.m. uit en stoot objecten af die niet in de collectie thuishoren (n.l. niet zijnde 'Steenwijks' of 'Hildo Krop') volgens de *Leidraad voor het Afstoten van Museale Objecten (LAMO)*.
6. Verbind de collectie ín het museum met het erfgoed in de stad Steenwijk, buiten het museum. Deze verbinding zal de interactie tussen museum en stad stimuleren en de kwaliteit van *'de verhalen van Steenwijk'* verhogen.
7. Maak van het museum een plaats waar toerisme, historische onderzoek en kunst bij elkaar komt en bied onderdak aan: het TIP, de historische vereniging, de galerie en de stadsgidsen.
 - Zo wordt het museum ingezet voor andere activiteiten dan uitsluitend museale. Dit zal de samenwerking en dynamiek in de stad en het museum stimuleren.
8. Geef de toekomstige museumstaf een substantiële rol in het door-ontwikkelen van Steenwijk als toeristische bestemming.
9. Zo wordt er een duurzame verbinding gelegd tussen museumprogrammering en de doorontwikkeling van het toerismebeleid. De productontwikkeling en marketing van de stad en gemeente en die van het museum komen dan in elkaars verlengde te liggen. De kwaliteiten van de leidinggevende zal van doorslaggevend belang zijn voor het slagen van deze ontwikkelingen.
10. Vestig een dependance van het TIP in het museum in het stationsgebouw en zorg ervoor dat daar de verbinding tussen de stad en omgeving wordt vermarkt.

11. Huisvesting: Vestig het museum in de panden aan de Markt/Onnastraat én de Spijkervetstallen:

De centrale plek van de Markt en de uitzonderlijke kwaliteit van de Spijkervetstallen vormen samen de meest optimale situatie voor de beoogde functies. Samen bieden beide locaties voldoende vierkante meters voor de gewenste functies. De bouwkundige inspanningen die hiervoor nodig zijn, zijn beperkt. Deze keuze biedt in de toekomst bovendien nog eventuele uitbreidingsmogelijkheden. Zowel voor de Markt als voor de Kalverstraat betekent de komst van het museum een opwaardering. De locatie Spijkervetstallen biedt bovendien de bijzondere kwaliteit die nodig zal zijn voor de jaarlijks grote tentoonstelling die de bezoekers buiten de regio moet gaan trekken en waarvoor uitstraling en een zekere maatvoering noodzakelijk is.

Argumenten voor en tegen de vier huisvestingsscenario's :

	Markt en Spijkervetstallen	Markt	Markt en Station	Spijkervetstallen en Station
Afwegingen	2275 m ²	1995 m ²	2885 m ²	2170 m ²
	Genoeg ruimte	Minder ruimte dan gewenst	Inclusief andere functies op station	Niet uitvoerbaar i.c.m. andere functies op station
	Hoogste investeringskosten			Laagste investeringskosten
		Laagste kosten jaarlijkse exploitatie	Hoogste lasten jaarlijkse exploitatie	
Positief	- Zichtlocatie - Tegen leegstand - Spijkervet icoon - Voldoende m² - Buitenterrein Spijkervet - Upgrade Kalverstraat - Upgrade Markt	- Zichtlocatie - Tegen leegstand - Upgrade Markt	- Meeste m² - Zichtlocatie Station - Zichtlocatie Markt	- Spijkervet icoon - Afwisseling in sfeer 2 gebouwen - Zichtlocatie station - Omstandigheden goed voor alle museumfuncties
Neutraal	- Vlakbij elkaar - Back office op verdiepingen markt	Eventueel verwerving Markt 50 + 52		
Negatief		- Te weinig m² - Binnenplein helemaal dichtgebouwd		- Verlies vastgoed Markt - Geen gebruik zichtlocatie Markt

12. Vestig in de panden aan de Markt en Onnastraat ook het Toerist Informatie Punt en (een onderdeel van) de Galerie. Hierdoor zullen veel meer bezoekers in het gebouw komen en het zal meer bekendheid genereren en daarmee meer bezoekers in het museum én in het centrum van de stad.
13. Maak in een vaste en indrukwekkende, grote (minimaal 800 m²) tentoonstellingsruimte tijdelijke, jaarlijkse tentoonstellingen gerelateerd aan Hildo Krop. De locatie Spijkervetstallen is een uitmuntende locatie voor deze tentoonstellingen.

Transitie:

14. Benoem de eerste jaren een kwartiermaker die het proces naar de nieuwe organisatie (bestuurlijk en functioneel) gaat leiden, de verbouwingen coördineert en die het samenwerkings-netwerk gaat opbouwen.

Deel I De huidige situatie

1. De situatie in de binnenstad en de toeristische infrastructuur in Steenwijk

Visie binnenstad

De ruimtelijke ontwikkeling van de binnenstad van Steenwijk staat onder druk. De detailhandel kampt sinds jaren met spectaculaire omzetsdalingen en is er sprake van substantiële leegstand van winkelpanden. Inkopen worden steeds minder in lokale winkels gedaan. Daarnaast weet Steenwijk nog niet voldoende toeristen aan te trekken. Dat laatste staat in schril contrast met de ontwikkelingen in de toeristische gebieden rondom Steenwijk. In de omliggende Weerribben-Wieden is bijvoorbeeld al jaren sprake van een gestage groei van het aantal verblijfsrecreanten; de bestedingen van verblijfsrecreanten en dagjesmensen groeiden van 2015 tot en met 2018 met maar liefst 18%.¹⁰

In 2017 stelde de gemeenteraad van Steenwijkerland een uitvoeringsagenda vast om de vitaliteit van de binnenstad te vergroten.¹¹ Met een planmatige aanpak moet het economisch en recreatief/toeristisch potentieel verder worden versterkt, moeten nieuwe doelgroepen worden aangeboord en de band met bestaande doelgroepen worden verstevigd.

Bedrijvigheid in de binnenstad

Meer en betere voorzieningen op het gebied van verblijfsrecreatie in Steenwijk is een van de gewenste ontwikkelingen. Met betrekking tot de detailhandel heeft de gemeente Steenwijkerland met een groot aantal regio's en gemeentes en de Minister van Economische Zaken een overeenkomst in het kader van de *Retailagenda / Retaildeal* voor een gezamenlijke aanpak. Binnen deze overeenkomst worden duidelijke keuzes gemaakt om bijvoorbeeld te komen tot het compacter maken van winkelgebieden, een lagere regeldruk en meer publiek-private samenwerking.

Een belangrijk speerpunt is het concentreren van de winkels in een kleiner gebied in de binnenstad. Ook het assortiment van deze winkels is een punt van aandacht. Dat moet meer gaan passen bij de karakteristieken van Steenwijk. Met kleine ambachtelijke winkels met streekeigen producten die duurzaam zijn geproduceerd en waarvan de klant de herkomst kan traceren moeten nieuwe doelgroepen worden aangeboord. Gedacht wordt aan kunstnijverheid, knutselen, koken, mode, streekproducten, biologische producten, enzovoort.

De voorgenomen vernieuwing van het museale aanbod in Steenwijk maakt deel uit van het verbeteren van de toeristische infrastructuur, waarbij de focus ligt op een duurzaam en streekeigen aanbod. In december 2019 kwam *Concept visie op toerisme en recreatie Weerribben-Wieden 2025* tot stand waarin een visie voor de komende vijf jaar wordt voorgesteld op de ontwikkeling van het toerisme in Steenwijkerland. In dit concept wordt het versterken van de toeristische potentie binnenstad Steenwijk als een van de belangrijkste ingrediënten van het uitvoeringsprogramma genoemd, met als concrete actie o.a.: nieuw museum.¹²

10 Kennisplatform Oost, *Recreatie en Toerisme in de Weerribben-Wieden 2018*, kennisplatformoost.nl 2018 en 20190815_marketingoost_factsheet_Weerribben-Wieden, (pdf) kennisplatformoost.nl, 2019.

11 Sturre, R., (REO), *Samen maken we het mooier. Een integrale visie voor de binnenstad van Steenwijk Gemeente Steenwijkerland januari 2017*, en *bijhorende brief aan raadsvergadering van 28 februari 2017*.

12 Graaf, L. de, *Concept visie op toerisme en recreatie Weerribben-Wieden 2025*, Stichting Weerribben-Wieden en Gemeente Steenwijkerland, versie 12 december 2019, pg. 22.

Monumenten en herinrichting

Steenwijk telt 62 Rijksmonumenten en 184 panden met een gemeentelijke monumentenstatus. Het relatief grote aantal historische gebouwen in de binnenstad speelt bij de herontwikkeling van de stad natuurlijk een positieve rol. Omdat de gemeente eigenaar is van een deel van deze monumentale panden kan het de ontwikkeling door middel van restauratie en herbestemming goed beïnvloeden. Met name de zuidzijde van de Markt, waar o.a. het Stadsmuseum is gevestigd, is al lange tijd onderwerp van discussie, plannen en visies. En er worden concrete stappen gezet. Onlangs is bijvoorbeeld de restauratie van stadstuin het Nettelbosch opgeleverd. In november 2018 noemt De Stentor de nieuwe fontein in een artikel over de ingebruikname *het huzarenstukje van de getransformeerde Markt van Steenwijk*.

2. Huidige situatie van de collecties

Definitie

Bij het beschouwen van de museale collecties in Steenwijk is de vraag of bepaalde objecten een plek kunnen krijgen in de expositie in het nieuwe museum niet het enige criterium om ze te bewaren. Waar in dit rapport gesproken wordt over ‘museum’, worden niet alleen de exposities bedoeld maar het geheel aan activiteiten dat in een museum plaatsvindt: het presenteren van collectie, het verzamelen en bewaren van collectie en het verrichten van onderzoek, bijvoorbeeld voor exposities in de toekomst.¹³

Museumcollecties Steenwijk

De collecties van het Stadsmuseum, Museum Hildo Krop en het Kermis- en Circusmuseum zijn eigendom van de Gemeente Steenwijkerland. Het beheer van deze collecties is door de gemeente uitbesteed aan respectievelijk de Stichting Instituut Collectie Krop, de Stichting Stadsmuseum Steenwijk en de Stichting Kermis- en Circusmuseum Steenwijk.

In de gemeentelijke cultuurvisie *Kansen door Verbinden* en het *Projectplan Museum Steenwijk*, is vastgesteld dat men in de stad de ‘*verhalen van Steenwijk*’ wil vertellen.¹⁴ Dit betekent dat de musea zich in het toekomstige collectie- en presentatiebeleid zullen moeten gaan focussen op de ‘Verhalen van Steenwijk’. Daarom is de collectie in dit onderzoek, naast de algemene criteria m.b.t. de collectie, onderzocht aan de hand van het criterium: ‘vertelt de collectie een verhaal van Steenwijk’?

Collectie Stadsmuseum Steenwijk

De collecties van het Stadsmuseum vertellen ten dele verhalen van Steenwijk. Sommige verhalen zijn zeer specifiek Steenwijks. Bijvoorbeeld het verhaal van het ontstaan van de stad Steenwijk, de verhalen van de vestingstad, en de verhalen van de industrie en handel in Steenwijk aan het einde van de negentiende en in de twintigste eeuw. Enkele objecten verwijzen naar een andere periode in de Steenwijker geschiedenis bijvoorbeeld de brandbluswagen die ondergebracht is bij de brandweer. De collecties zijn, met uitzondering van de collectie *Eskaf*, van regionale betekenis. De deelcollectie *handel en industrie* is specifiek

13 Het International Council of Museums (ICOM) hanteert een definitie voor het begrip museum. In de vertaling door de Museumvereniging, de Nederlandse branchevereniging luidt deze definitie als volgt: Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.

14 Gemeente Steenwijkerland, Cultuurvisie Kansen door verbinden Kunst en Cultuur in Steenwijkerland 2019-2022, cultuurnota, 2018 en Frikken, D. *Projectplan Museum Steenwijk Gemeente Steenwijkerland versie 4 juni 2019*, gemeente Steenwijkerland, 2019, pg. 6.

Steenwijks en daarmee ook zeldzaam. Uitzondering hierop is het onderdeel tabak. Alhoewel de tabaksindustrie onderdeel was van de industrie in Steenwijk is dit onderdeel een in Nederland bijzonder algemeen voorkomend onderwerp

Stichting Instituut Collectie Krop

De collectie van de Stichting Instituut Collectie Krop is een unieke collectie van uitzonderlijk grote cultuurhistorische betekenis. De relatie met het verhaal van Steenwijk is bij de collectie Krop evident: Steenwijk was de geboorteplaats van Hildo Krop, zijn vader was in Steenwijk o.a. wethouder en de oprichter van de Eskaf-fabriek en Hildo Krop heeft ook ontwerpen voor de Eskaf-fabriek gemaakt.

De collectie Hildo Krop is evenwichtig samengesteld, zeer goed gedocumenteerd en behoort ontegenzeggelijk tot de Collectie Nederland en is een topcollectie. De collectie heeft een hoge ensemblewaarde, biografische waarde én onderzoekswaarde en vormt een zeer goede basis voor een tentoonstellingsprogramma over moderne en hedendaagse kunst met een bovenregionaal publieksbereik.

De collectie Hildo Krop is geschikt om integraal deel uit te maken van de collectie van het nieuwe museum. Ontzameling van collectieonderdelen is niet gewenst. Dankzij een heldere demarcatie met andere verzamelaars van Hildo Krop, zoals Museum Het Schip in Amsterdam dat de Amsterdamse periode m.b.t. Hildo Krop verzamelt, is er een helder onderscheid tussen de collectie in Steenwijk en Krop-collecties elders.

Collectie Kermis- en Circusmuseum

Het bestuur van het Kermis- en Circusmuseum heeft in 2016 het beheer van het museum teruggegeven aan de gemeente. Daarop werd het museum gesloten voor bezoekers. De collectie van het Kermis- en Circusmuseum sluit nauwelijks aan bij 'het Verhaal van Steenwijk'.¹⁵

Gemeentearchief

In de collectie van het gemeentearchief bevinden zich objecten met een grote historische waarde. De collectie van het gemeentearchief is voor het publiek inzichtelijk via de algemene site van de gemeente Steenwijkerland.¹⁶ De kennis en de objecten die in het gemeentearchief aanwezig zijn hebben in de loop der jaren bijgedragen aan een aantal interessante publicaties, vaak door of in nauwe samenwerking met de Historische Vereniging. Er is weinig sprake van collectiemobiliteit: objecten uit het gemeentearchief worden niet of nauwelijks ingezet bij tentoonstellingen in de musea in Steenwijk.

Historische Vereniging

De Historische Vereniging Steenwijk & Omstreken heeft in de loop der jaren een indrukwekkende hoeveelheid publicaties voortgebracht waarin duizenden jaren geschiedenis zijn gevat, zoals een aantal boeken, meer dan 650 artikelen over uiteenlopende historische onderwerpen, de *Lexicon Steenwijks Verleden* en een actieve Facebookpagina. De Historische Vereniging beschikt ook over een eigen bibliotheekverzameling.

Stichting Galerie Steenwijk en Commissie Beeldende Kunst (CBK)

In het gebouw van de bibliotheek aan de Meppelerweg stelt de gemeente een ruimte beschikbaar voor een kunstgalerie. De organisatie van tentoonstellingen en het beheer van deze galerie wordt volledig door vrijwilligers uitgevoerd. Beroeps- en amateurkunstenaars kunnen hier hun werk tonen en desgewenst

¹⁵ Zie voor uitgebreide positionering van deze collectie: Hellemond, F.J.M. van, Rapport waarderingsonderzoek en collectieregistratie Kermis en Circusmuseum FJM van Hellemond, Erfgoed projectmanagement, 2018, in opdracht van gemeente Steenwijkerland.

¹⁶ Gemeentearchief, steenwijkerland.nl (Over Steenwijkerland).

verkopten. Soms organiseert men ook tentoonstellingen over bovenregionale onderwerpen. De galerie en de CBK (adviesorgaan van de gemeente) bezitten zelf geen collectie. De betreffende kunst kan o.i. heel goed een plek krijgen in het museum, bijvoorbeeld in het gratis toegankelijke entreegebied.

Collectie Contraprestatie en BKR

Naast kunst in de openbare ruimte bezit de gemeente Steenwijkerland ongeveer honderd kunstwerken die verzameld zijn tussen 1949 en 1987. In deze periode bestonden achtereenvolgens de Regeling Contraprestatie en de Beeldende Kunstenaarsregeling (BKR). In ruil voor kunstwerken voorzagen gemeentes kunstenaars in een inkomen.

3. Kansen, positionering en doelgroepen van het nieuwe museum

Voor een museum met een prominente rol in de doorontwikkeling van Steenwijk als toeristische bestemming zijn de condities gunstig. De toekomstverwachtingen m.b.t. de toeristische sector zijn erg goed en een vernieuwd museum past goed in de gewenste positionering van Steenwijk:

Toerisme en museumbezoek in Nederland

Het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBTC) voorspelt tot 2030 een groei naar ongeveer 150% van het huidige aantal binnen- en buitenlandse toeristen in Nederland.¹⁷ In 2018 was het totaalbedrag van toeristische bestedingen in Nederland 6,4 procent hoger dan in 2017 en gaven Nederlanders 5,5 procent meer uit aan vakantie in eigen land dan het jaar ervoor. De toegevoegde waarde van de toeristische sector aan de Nederlandse economie steeg in 2018 7,1 procent ten opzichte van 2017. Gecorrigeerd voor prijsveranderingen was deze stijging 5,0 procent, terwijl de Nederlandse economie in hetzelfde jaar met 2,6 procent groeide. Het aantal museumbezoeken is sinds decennia Nederland bijzonder hoog. In 2018 werden de musea 32 miljoen keer bezocht.¹⁸ Dit aantal stijgt jaarlijks nog steeds licht, al merken we daarbij op dat vooral de grotere musea van deze groei profiteren. Een zeer goed vertegenwoordigde bevolkingsgroep in musea zijn de *babyboomers*. Inmiddels is een op de vijf Nederlanders ouder dan 65 jaar. Tot 2040 zal het aantal 65-plussers in Nederland nog fors toenemen.

Positionering van Steenwijk

In 2017 heeft de gemeente in samenwerking met ondernemers en bewoners een visie op de toekomst van de binnenstad opgesteld. De vrijetijdseconomie wordt daarin als belangrijke pijler voor nieuw beleid genoemd. In 2019 verscheen het *Projectplan promotie 2019-2020* bij het *Marketingplan binnenstad van Steenwijk*¹⁹, waarin Steenwijk als verder te ontwikkelen bestemming voor (dag)recreatie wordt omschreven. Daarbij wordt nadrukkelijk gekozen voor het profileren van Steenwijk als vestingstad. Plaatsen als de stadswallen, grachten, de Grote Kerk, Park- en Villa Rams Woerthe en de Art Nouveau-architectuur zijn, naast de 'natuur in de achtertuin' (Nationaal Park), iconen aan de hand waarvan *Het verhaal van Steenwijk* voor het voetlicht wordt gebracht. Steenwijk moet daarbij ook meer het profiel krijgen van een *stoere stad*, waarbij wordt gerefereerd aan de historische gebeurtenissen in de Zeventiende Eeuw en het militaire verleden en heden van Steenwijk. Om meer mensen naar Steenwijk te verleiden om een bezoek aan Steenwijk te brengen, moeten die verhalen nog aansprekender worden gepresenteerd. Authenticiteit is daarbij het sleutelwoord. Een museum is bij uitstek de spil bij het ontwikkelen en vertellen van deze verhalen.

¹⁷ *Conceptvisie toerisme gemeente Steenwijkerland* 12-12-2019 / nbtc.nl / cbs.nl / rivm.nl

¹⁸ *Museumcijfers 2018 Trends in de museumsector* Museumvereniging 2019.

¹⁹ Smilda, G., Olde Kater, R., Groot, I.de, *Marketingplan binnenstad van Steenwijk, Projectplan promotie 2019-2020*, Gemeente Steenwijkerland, concept 20 mei 2019.

Doelgroepen

Het toekomstige museum richt zich voornamelijk op de volgende doelgroepen²⁰:

- *De inwoners van Steenwijkerland*
- *Inwoners in de regio rondom Steenwijkerland; (enigszins) geïnteresseerd in cultuurhistorie*
- *Vakantiegasten; (enigszins) geïnteresseerd in cultuurhistorie:*
- *Voornaamste herkomstlanden: Nederland, Duitsland en Vlaanderen*
- *Reeds aanwezig in de regio, op een reisafstand tot 30 á 40 km van Steenwijk*

In het *Concept Projectplan promotie* worden de beoogde doelgroepen als volgt omschreven: ‘..toeristen, dagjesmensen en inwoners. Reeds verblijvend in de regio, op een reisafstand tot 50 km van Steenwijk en afkomstig uit Nederland, Duitsland en Vlaanderen.’

In dit projectplan en in de *Concept Visie op toerisme en recreatie* van 12 december 2019 wordt binnen deze brede doelgroep een classificering aangebracht die voor de verdere planvorming van het museum zeer bruikbaar is:²¹

‘Inzichtzoekers en verbindingszoekers’:

Bezoekers die (enigszins) geïnteresseerd zijn in cultuur en historie, veelal 50+. Deze doelgroep willen we graag meer ontvangen in Steenwijk. De inzichtzoekers inspirerende en rustige activiteiten zijn het domein van deze groep. De over het algemeen iets oudere inspiratiezoeker heeft weer tijd voor zijn interesses én wil blijven meedoen in de wereld. Het liefst alleen of in klein gezelschap. De verbindingszoeker heeft ook een grote interesse in anderen en de wereld maar bij hen vind je dat ook terug in hun reisgedrag: ze hoeven niet op één plek te blijven. Rondtrekken vinden ze leuk. Dan verblijven ze graag op een camping met goede faciliteiten, of in een bekende hotelketen. En bevalt het ze? Dan komen ze graag terug en delen hun ervaringen met anderen

‘De plezierzoekers’:

Dit zijn bezoekers die bijvoorbeeld graag de Vestingfeesten bezoeken en shoppen. De historische stad is daarbij decor, zij zijn minder geïnteresseerd in de achtergronden van de cultuur en historie. Dit is een aanzienlijk deel van de huidige bezoekers. Deze groep willen we behouden...Je ziet ze veel op festivals en evenementen, maar ze pakken ook graag samen een filmpje. Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd. En gezelligheid kent geen tijd. Op vakantie gaat de plezierzoeker graag op pad met familie en vrienden. Bijvoorbeeld op een zon- en strandvakantie, op een feestvakantie of op een avontuurlijke vakantie.’

Primaire doelgroep Steenwijk

In de *Concept visie toerisme* wordt voorgesteld om de Inzichtzoekers te beschouwen als de primaire doelgroep. Deze, vaak oudere groep heeft over het algemeen meer te besteden dan de andere twee doelgroepen. En waar de verbindingszoeker en de plezierzoeker vooral uitsluitend in het hoogseizoen kunnen worden benaderd kan de inzichtzoeker die veel vrije tijd heeft, jaarrond verleid worden tot een bezoek aan Steenwijk.

De huidige museumcollecties bieden goede mogelijkheden om het gedifferentieerde programma te realiseren dat nodig is om de omschreven doelgroepen te bereiken. Naast aanbod over lokale geschiedenis, kan het museum, vooral met en op basis van de collectie Krop, tentoonstellingen organiseren die voor een breed cultuur-minnend publiek, primair de *inzichtzoekers*, aantrekkelijk is.

²⁰ Frikken, D. *Projectplan Museum Steenwijk Gemeente Steenwijkerland versie 4 juni 2019*, gemeente Steenwijkerland, 2019.

²¹ Deze classificering in doelgroepen door de gemeente Steenwijkerland is ontleend aan de informatie op leefstijlvinder.nl.

De voorgestelde indeling in doelgroepen zoals verwoord in de *'Concept Visie'* sluit naadloos aan bij de verdere ontwikkeling van de museumplannen en blijkt een uitstekend handvat.

In de nabije toekomst, bij het concreet ontwikkelen van tentoonstellingen en ander publieksaanbod, zal per project een fijnmaziger classificatie van doelgroepen nodig zijn. We denken daarbij bijvoorbeeld aan projecten in het kader van het platform cultuureducatie voor scholen in Steenwijkerland, een zomertentoonstelling voor verblijfsrecreanten in de omgeving, de viering van Steenwijks ontzet.

Gewenste schaalgrootte en professionaliteit van het nieuwe museum

Wanneer we kijken naar de cijfers van de, bij de Museumvereniging aangesloten musea, levert dit het volgende beeld op:²²

In 2018 hadden deze musea een gezamenlijke omzet van ongeveer 1 miljard euro. Met iets meer dan vierhonderd musea die lid zijn van de Museumvereniging is de gemiddelde omzet per museum dus bijna 2,5 miljoen euro per jaar. Er zijn echter weinig musea die dit gemiddelde benaderen. Veruit de meeste musea zitten ruim onder dit bedrag en een kleine minderheid royaal daarboven.

Het is ook interessant te kijken naar de 700 van de 1100 musea in Nederland die géén lid zijn van de Museumvereniging.²³ Het overgrote deel van deze 700 zijn kleine tot zeer kleine musea. De 1100 musea, inclusief de leden van de Museumvereniging kunnen als volgt onderverdeeld worden in de categorie klein, middelgroot en groot:

- 55 % van de musea (kleine musea) ontvangt minder dan 10.000 bezoekers per jaar.
- 37 % van de musea (middelgrote) ontvangt 10.000 tot 100.000 bezoekers per jaar.
- 8 % van de musea (grote) ontvangt meer dan 100.000 bezoekers per jaar.

De kosten van de musea die bij de Museumvereniging zijn aangesloten (gemiddeld grotere musea dan niet-leden) worden gemiddeld voor ongeveer de helft gedekt uit eigen inkomsten zoals entree, horeca, winkel en diensten, zoals educatieve projecten, hospitality.²⁴ Grote musea hebben naar verhouding veel eigen inkomsten en weinig subsidie, bij kleine musea is dat andersom. Kleine musea zijn voor hun exploitatie naar verhouding dus veel meer afhankelijk van structurele subsidies van, meestal lokale, overheden. Opvallend is dat van alle provincies in Overijssel de gemeenten gemiddeld het meest bijdragen aan musea: 70% van de inkomsten van musea in Overijssel komt uit gemeentelijke subsidie.²⁵

Ter illustratie hebben we hieronder de cijfers over 2018 van drie Nederlandse musea van zeer verschillende omvang onder elkaar gezet.²⁶

²² De Museumvereniging is de brancheorganisatie van Nederlandse musea met een Museumregistratie, een keurmerk voor musea. Deze geregistreerde musea voeren bijna allemaal de Museumkaart, die eveneens door de Museumvereniging wordt uitgegeven. Museumkaart-musea ontvangen een vergoeding over het aantal Museumkaarten waarmee bezoekers gratis toegang verkrijgen.

²³ EM-cultuur.nl

²⁴ Subsidies 51%, eigen inkomsten 49% uit: Museumvereniging, *Museumcijfers 2018, 2019*. Data zijn afkomstig van musea die aangesloten zijn bij de Nederlandse Museumvereniging. Dit betekent dat het uitsluitend musea betreft die geregistreerd zijn bij Museumregister Nederland die de Museumkaart mogen voeren.

²⁵ Museumvereniging, *Museumcijfers 2018, 2019*, figuur 7.2.

²⁶ Het overzicht laat o.i. een duidelijke trend zien, maar is niet geschikt bedoeld om verdere conclusies aan te verbinden. Daarvoor zijn de gegevens te beperkt. Zo is bijvoorbeeld niet helemaal duidelijk hoe individuele musea de percentages 'eigen inkomsten' toeschrijven naar de reguliere exploitatie of (deels) ook naar tijdelijke (expositie)projecten.

	jaaromzet	Bezoekers per jaar	duurste entreekaartje	subsidie	eigen inkomsten	kosten per bezoeker	subsidie per bezoeker
Rijksmuseum	€ 63.000.000	2.300.000	€ 17,50	26%	74%	€ 27,39	€ 7,12
Museum Harderwijk	€ 652.709	45.000	€ 7,50	39%	61%	€ 14,50	€ 5,66
MOW Bellingwolde	€ 241.000	6.000	€ 5,00	85%	15%	€ 40,17	€ 34,14

We merken hierbij op dat de verkregen data van musea vaak een incompleet beeld geven. Zo staat in begrotingen, jaarrekeningen en jaarverslagen vaak wel het aandeel eigen inkomsten, maar is dit meestal niet duidelijk gedefinieerd. Ook ontbreken vaak cijfers over het aantal betalende bezoekers of zelfs het totaal aantal bezoekers in een bepaald jaar. Musea die in een bepaald jaar uitzonderlijk hoge bezoekerscijfers hebben gehaald, bijvoorbeeld bij bijzondere tentoonstellingen of evenementen zijn vaak wel openhartig, maar deze cijfers leveren daarmee nog geen betrouwbaar beeld op van haalbare bezoekersaantallen in Steenwijk. Voor dit rapport vinden wij dan ook vooral de informatie relevant die we verkregen hebben uit eigen waarneming, eigen eerdere ervaringen en niet in de laatste plaats, de consultatie van museummedewerkers en toeleveranciers (ontwerpers, tentoonstellingsbouwers) die ons op persoonlijke titel informatie verstrekten.

Er is evenwel een trend waarneembaar: hoe kleiner het museum (omzet en bezoekerscijfers) hoe groter de relatieve bijdrage van overheden. Over het algemeen kan alleen een museum met een zekere schaalgrootte een bovenregionale positie innemen, waardoor meer verschillende doelgroepen kunnen worden bediend, meer bezoekers worden aangetrokken en het percentage eigen inkomsten stijgt.

We denken dat ook in Steenwijk alleen een wat groter museum met een aanbod dat naast lokale thema's, ook bredere kunst en cultuur aanbiedt en voorziet in een wisselend aanbod, tijdelijke tentoonstellingen, voldoende mensen kan verleiden om, ook van een grotere afstand, een bezoek te brengen aan Steenwijk.

Bovenstaand overzicht is overigens ook een indicatie voor het antwoord op de vraag van de gemeente in het kader van dit onderzoek of het museum kostendekkend geëxploiteerd kan worden en of er een structurele financiële bijdrage nodig in de vorm van subsidie. Het zal in Steenwijk niet mogelijk zijn om een museum te exploiteren dat substantieel bijdraagt aan de verbetering van Steenwijk als toeristische bestemming waarbij de kosten volledig gefinancierd worden met entreegeld, diensten en merchandising.

4. Conclusie en schaalgrootte

Alleen een wat groter museum met een aanbod dat naast lokale thema's, ook kunst en cultuur aanbiedt en bovendien voorziet in een wisselend aanbod (thematentoonstellingen) kan voldoende bezoekers verleiden om van een grotere afstand een bezoek te brengen aan Steenwijk. De vraag is vervolgens welke minimale schaalgrootte nodig is om een levensvatbaar museum te exploiteren. Het minimum is ook ongeveer het maximum: het museum moet groot genoeg zijn om te overleven, maar vooral ook niet zo groot dat het uiteindelijk niet op verantwoorde wijze kan worden geëxploiteerd.

Om dit evenwicht te vinden hebben we bij onze oriëntering op de schaalgrootte de volgende uitgangspunten gebruikt:

- Het aantal vierkante meters moet net groot genoeg zijn om een regelmatig wisselend expositieaanbod en een goede randprogrammering te organiseren, maar niet groter dan strikt nodig.

- De personele bezetting moet groot en professioneel genoeg zijn om een aanbod te genereren dat bovenregionaal bereik heeft, maar niet groter dan strikt nodig.
- Het museum moet een verantwoord collectiebeleid kunnen voeren, waarbij minimale condities aanwezig zijn op het gebied van behoud en beheer. Om onnodige kosten voor het opslaan en beheren van collectie te voorkomen worden objecten die geen relatie hebben met Steenwijkse thema's afgestoten en vindt een strenge selectie plaats bij toekomstige schenkingen. Er wordt niet geïnvesteerd in onderzoek in de museumcollectie, anders dan ten behoeve van de publiekstaken van het museum.
- De museumorganisatie moet in alle opzichten kosteneffectief zijn. Er moet voldoende vrijheid zijn om te investeren in wat nodig is. Er moet praktisch en inventief omgegaan worden met geld en menskracht.

Dit leidt tot de aanbeveling om een museum te realiseren dat ongeveer 800 vierkante meter expositieruimte beschikbaar heeft voor het organiseren van tijdelijke tentoonstellingen die met name ook gericht zijn op een bovenregionaal publiek dat bestaat uit *inzichtzoekers*, *verbindingszoekers* en *plezierzoekers*.²⁷ Daarnaast zijn er ruimtes nodig voor vaste exposities, voor kleinere tijdelijke exposities over lokale onderwerpen en overige publieksruimtes. Met een kwaliteitsaanbod en een goede marketingstrategie kan het nieuwe museum dan minimaal ongeveer 40.000 betalende bezoekers per jaar aantrekken.²⁸ Het museum in Steenwijk behoort daarmee tot het onderste segment van de middelgrote musea in Nederland. Voor de dagelijks bedrijfsvoering is een vaste professionele betaalde groep medewerkers nodig van ongeveer 4 fte en minimaal 15 fte vrijwilligers.²⁹

²⁷ Ruimtes voor lokale tijdelijke tentoonstellingen, vaste exposities en overige publieksfuncties niet meegerekend. We komen hier op terug in Deel III, de beschrijving van de huisvesting.

²⁸ Het Museum Hildo Krop en het Stadsmuseum ontvangen nu samen gemiddeld ongeveer 12.000 bezoekers per jaar.

²⁹ Dit wordt in deel II en bijlage 4 nader gespecificeerd.

Deel II. Het toekomstige museum

1. Profiel van het museum

Eerder in dit rapport is beschreven welke keuzes er door de gemeente en partners gemaakt zijn met betrekking tot de profilering van Steenwijk: Steenwijk als stoere vestingstad met de stadswallen, grachten, de Grote Kerk, Park- en Villa Rams Woerthe en de Art Nouveau-architectuur en het Nationaal Park als belangrijke troeven. Besloten is het Verhaal van Steenwijk te gaan vertellen.³⁰

Missie

Het museum zet Steenwijk op de kaart als interessante toeristische bestemming door het heden van de stad Steenwijk te verbinden met het verleden.³¹ Het museum verzamelt en beheert objecten die deze verhalen van Steenwijk representeren, toont deze collectie aan het publiek en vertelt daarmee historische en hedendaagse verhalen van Steenwijk. Tot die verhalen behoren de geschiedenis(sen) van het ontstaan de hedendaagse stad Steenwijk, de vestingstad Steenwijk en verhalen van de in Steenwijk geboren beeldhouwer 'Hildo Krop, zijn tijdgenoten en de hedendaagse beeldende kunst, architectuur en toegepast ontwerpen in relatie met de ontwerpen van Krop. Het museum verbindt de museale collecties van Steenwijk met het integrale erfgoed van Steenwijk en omgeving waaronder de iconen in de stad, het erfgoed in de openbare ruimte en de collectie van het gemeentearchief.

De museumcollecties

De museumcollecties van de drie musea zijn gewaardeerd om na te gaan of en hoe de collecties samen deel uit kunnen maken van het toekomstige museum.³²

De conclusie kort samengevat is: De gehele collectie Krop en een deel van de collectie van het Stadsmuseum zouden de collectie moeten vormen van het toekomstige museum. Ook kunnen enkele objecten uit de collectie van het Stadsmuseum en het Kermis- en Circusmuseum als educatieve collectie een plek vinden in het nieuwe museum.

Dit betekent ook dat de overige collectieonderdelen kunnen worden ontzamd. De ontzaming zal plaatsvinden volgens de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO). Dit is een proces dat tijd vergt en waarmee, nadat alle formele beslissingen zijn genomen, zo snel mogelijk begonnen kan worden.

Museale en educatieve (gebruiks-)collecties

In het advies naar aanleiding van de collectiewaardering is onderscheid gemaakt tussen museale collecties en educatieve collecties.

Museale collecties moeten in stand worden gehouden voor de toekomst. Voor die instandhouding gelden speciale museale eisen. Zo moet de collectie geregistreerd zijn in een database, de z.g. collectieregistratie en gelden er basiseisen voor beheer en behoud.

³⁰ Zie ook pg. 11: museumcollecties van Steenwijk

³¹ Over een goede naam voor het nieuwe museum moet nog goed worden nagedacht. We gebruiken hier Museum Steenwijk als werktitel. Een van de referenten voor dit rapport stelde een naam voor die gebruikt kan worden als het museum deels in de Spijkervetstallen gevestigd wordt: Museum De Stallen in Steenwijk.

³² De verantwoording van het onderzoek en de onderzoeksresultaten worden toegelicht in bijlage 1 van dit rapport.

Een educatieve collectie is een collectie die gebruikt mag worden. Publiek mag het aanraken, objecten kunnen worden gebruikt als tentoonstellingsmateriaal en er kunnen activiteiten mee worden ontwikkeld. Als objecten kapot zijn kan men zich ontdoen van de objecten, uiteraard wel met aandacht voor de Ethische Code. De educatieve collectie kan ook buiten het museumgebouw worden gebruikt, denk daarbij bijvoorbeeld aan een herinnerings- project in een zorginstelling of op een andere locatie in de stad.

Collecties en de verhalen van Steenwijk

Het nieuwe museum gaat verhalen van Steenwijk vertellen. Uit een korte inhoudelijke inventarisatie van de (geschiedenis) verhalen in Steenwijk blijkt dat over die geschiedenis méér te vertellen is dan dat mogelijk is met de objecten die aanwezig zijn in de musea.

Door ook te kijken naar erfgoed in Steenwijk buiten het museum en door erfgoed met elkaar en de verhalen te verbinden, zal de betekenis van het erfgoed in presentaties toenemen. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de monumenten in de stad en de objecten in het gemeentearchief.³³ Ook het immaterieel erfgoed kan een bijdrage leveren aan het Verhaal van Steenwijk.³⁴

Door het erfgoed in de stad Steenwijk met elkaar te verbinden ontstaat er een volledig verhaal. Dit 'Integraal Erfgoed' zal in de toekomst een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de kwalitatieve versterking van de Verhalen van Steenwijk.

Exposities

In het nieuwe museum lopen parallel vier tentoonstellingsprogramma's:

- Een vaste expositie *Verhaal van Steenwijk*
- Een vaste expositie over Hildo Krop
- Een programmering van tijdelijke tentoonstellingen over Steenwijk
- Een programmering van tijdelijke tentoonstellingen 'naar aanleiding van' Hildo Krop

De centrale stadsthema's van Steenwijk en het verhaal over Hildo Krop zijn permanent zichtbaar in een vaste expositie. Hier vertelt het museum het 'basisverhaal'. De tijdelijke tentoonstellingen zijn o.a. belangrijk om de continuïteit van bezoek te garanderen. Tijdelijke tentoonstellingen zijn de publiekstrekkers van musea. Ze genereren herhaalbezoek én nieuwe bezoekers. Want wie eenmaal de permanente expositie heeft gezien, komt daar niet snel voor terug.

Tijdelijke tentoonstellingen over lokale onderwerpen richten zich primair op mensen uit Steenwijk en op dagjesmensen. Wisselexposities 'naar aanleiding van' Krop richten zich op een grotere doelgroep.

Potentiele bezoekers zullen eerder besluiten om het museum en daarmee Steenwijk te bezoeken als het museum een substantieel aanbod biedt. Er is een relatie tussen de omvang van het aanbod en de actieradius van het bereik van het museum. Het leven en werk van Hildo Krop vormt een uitstekend aanknopingspunt voor een duurzame en aantrekkelijke programmering van tijdelijke exposities die als publiekstrekker kunnen fungeren. De focus van de onderwerpen van deze exposities hebben altijd een relatie met Hildo Krop, maar gaan niet noodzakelijk over Hildo Krop. Ze zijn daarvan vooral afgeleid.

Vaste expositie *Verhaal van Steenwijk*

Het *Verhaal van Steenwijk* bestrijkt de geschiedenis van Steenwijk vanaf de prehistorie tot nu. Het verhaal van Steenwijk over de prehistorie richt zich tot het gebied waarin Steenwijk is ontstaan. Daarna beperkt de

³³ Kruijf, J., Ontmoetingsplaats van verhalen, het gemeentearchief Steenwijkerland en: Historische Vereniging Steenwijk e.o., Steenwijker Oudheden, 2005.

³⁴ Zie ook bijlage 7

permanente expositie zich hoofdzakelijk tot de stad Steenwijk. Voor het verhaal over de andere plaatsen in Steenwijkerland zal in het museum in Steenwijk vooral verwezen worden naar de collega-musea rond Steenwijk. Het plan voor deze expositie behoeft nadere uitwerking. Om een indruk te geven van de opzet van deze tentoonstelling, geven we hier een voorzet:

Prehistorie tot Middeleeuwen: Een mogelijke uitwerking van deze periode zou kunnen zijn: een of meerdere interactieve maquettes, gecombineerd met vitrines met objecten. Bezoekers kunnen bij objecten informatie opvragen in de vorm van teksten, filmpjes of audiofragmenten.

Vesting en garnizoensstad: Hier kan gedacht worden aan een multimedievoorstelling van ongeveer 10 minuten waarin de hoofdlijnen worden verteld van Steenwijk en de 80-jarige oorlog. De voorstelling maakt ook een 'uitstapje' naar de Tweede Wereldoorlog en de militaire aanwezigheid in Steenwijk in de twintigste en eenentwintigste eeuw. Na het zien van de multimedievoorstelling lopen bezoekers door naar en ruimte waar zij museumcollectie en aanvullende informatie vinden: kaarten, wapens, boeken, foto's, kanon, maquette vestingstad, objecten uit de Tweede Wereldoorlog, etc.

Nijverheid en industrie: Dit thema zou kunnen worden verteld in een presentatie met een aantal vitrines met een selectie uit de collectie. In voor deze expositie geproduceerde filmbeelden zien we een Steenwijker man of vrouw met een object in de handen vertellen over de belevenissen in het betreffende bedrijf. Hierbij kan ook gebruik gemaakt worden van archiefbeelden.

Vaste expositie over Hildo Krop

Deze vaste expositie is gewijd aan de meest productieve beeldhouwer die Nederland ooit gekend heeft. Hildo Krop wordt hier vooral in zijn tijd geplaatst. We zien voorbeelden van zijn veelzijdige materialengebruik en de talloze toepassingen van zijn beelden en ontwerpen. In de tijd dat Krop werkzaam was als stadsbeeldhouwer in Amsterdam wordt zijn werk toegeschreven aan de Art Deco (1920-1940), die z'n wortels heeft in o.a. de Jugendstil. Krop's inspiratie komt met name ook uit het impressionisme en de abstracte kunst, hoewel veel werk van Krop uiteindelijk figuratief is. Vrij werk van Krop is vaak geïnspireerd door het socialistisch ideaal.

We bevelen aan om de precieze invulling van deze permanente expositie mede te laten bepalen door de te ontwikkelen programmering van tijdelijke exposities (zie hieronder). De permanente expositie vormt de inhoudelijke 'basis' onder de tijdelijke exposities en doublures moeten uiteraard worden vermeden.

Collectie: Voor de tentoonstelling wordt gebruik gemaakt van schilderijen, tekeningen, beeldhouwwerk, keramiek (ESKAF!), maskers, penningen, tegels, ivoor, glas-in-lood, textiel, enzovoort, uit de gemeentelijke collectie, maar er kan ook gebruik gemaakt worden van langdurige bruiklenen van andere musea. Zowel voor deze bruiklenen, als bij de ontwikkeling van projecten, waaronder afstemmen van de programmering, gezamenlijke tentoonstellingen, publicaties maken etc., ligt samenwerking met onder andere de volgende instellingen voor de hand: Museum Het Schip, Het Nieuwe Instituut, Joods Historisch Museum, Beeld en Geluid, Stadsarchief van Amsterdam, Amsterdam Museum, IISG, Stedelijk Museum Amsterdam, Kunstmuseum Den Haag, Nederlandse Kring van Beeldhouwers, Fries Museum, Drents Museum, Museum Prinsessehof, Museum Lalique, Vereniging Hendrick de Keyser/Huis Rams Woerthe.

Tijdelijke tentoonstellingen over Steenwijk

Tijdelijke tentoonstellingen in deze categorie kunnen in principe over elk denkbaar onderwerp gaan, mits het een duidelijke relatie heeft met Steenwijk. Deze tijdelijke tentoonstellingen kunnen bijvoorbeeld tot stand komen in samenwerking met stakeholders of door gastconservatoren, bijvoorbeeld jongeren samen met een historicus. Zowel lichte, als serieuze onderwerpen komen in aanmerking. Goede voorbeelden zien we in het Stadsmuseum: In de zomer van 2019 werd een tentoonstelling geopend over de uit Steenwijk afkomstige voetballer Kees Kist en voor 2020 staat een tentoonstelling gepland naar aanleiding

van 75 jaar bevrijding. Ook lokale onderwerpen als een bepaald Steenwijker ambacht, de geschiedenis van het Steenwijkerdiep, het leven en werk van de Steenwijker filosoof en vrijdenker Leo Polak (1880-1941), verhalen van bijzondere bedrijven of producten uit Steenwijk, zijn denkbaar. Tentoonstellingen naar aanleiding van actuele maatschappelijke dialogen, bijvoorbeeld over duurzaamheid, inclusie, of een kritische beschouwing op de geschiedenis versterken de maatschappelijke relevantie van het museum. Het is belangrijk dat de drempel voor initiatiefnemers zoals inwoners van Steenwijk, plaatselijke organisaties, of ondernemers om bij te dragen aan een tentoonstelling zo laag mogelijk is. Daarom voorziet het bouwprogramma in een tentoonstellingsruimte waar een basisinfrastructuur aanwezig is met tentoonstellingsverlichting, vitrines, elektra, data etc. Hierdoor kunnen deze tentoonstellingen desgewenst met een klein budget worden gemaakt.

Tijdelijke tentoonstellingen naar aanleiding van Hildo Krop

Het huidige Museum Hildo Krop beschrijft zichzelf als monografisch: een museum gewijd aan één kunstenaar. In het recente en verdere verleden heeft het museum toch ook (terecht) aandacht besteed aan andere kunstenaars. Een voorbeeld daarvan is de beeldenexpositie en publicatie *Erven zonder testament* (2016) met werk van kunstenaars die zich door Krop hebben laten inspireren.

Deze benadering kan in het nieuwe museum verder worden uitgebouwd met een meerjaren-programmering waarvan het werk van Hildo Krop de basis vormt. We bevelen aan om deze grote(!), tijdelijke exposities voorlopig één keer per jaar te organiseren en een lange looptijd te hanteren, bijvoorbeeld: Jaarlijks een nieuwe expositie die tussen 5 december en de eerste dag van de kerstvakantie wordt geopend en tot en met de herfstvakantie, dus tien tot elf maanden, te zien is. Er is dan voldoende tijd voor de organisatie van randprogrammering, het genereren van publiciteit en het voorbereiden van nieuwe grote exposities.

In tegenstelling tot het permanente deel over Hildo Krop staat hier het leven en werk van Hildo Krop niet exclusief of zelfs helemaal niet centraal. Er zijn verschillende denkrichtingen mogelijk. Een paar voorbeelden:

- Hedendaagse toegepaste kunst, design, kunst voor de massa.
- Hildo Krop was een *designer avant la lettre*. Zijn ornamenten op gebouwen en bruggen en zijn talloze ontwerpen voor gebruiksvoorwerpen kunnen als voorlopers beschouwd worden van wat tegenwoordig bekend staat als *Dutch design*. Het zeer eigen ontwerpidoom in Nederland is wereldberoemd. Het onderscheidt zich doordat het minimalistisch, vernieuwend, zonder conventies en toegankelijk is, dankzij ontwerpers die wereldfaam hebben verworven, zoals Benno Premela, Maarten Baas, Hella Jongerius, Marcel Wanders en Viktor & Rolf. Ook tijdgenoten van Krop, zoals Gerrit Rietveld passen goed in dit verhaal. Tentoonstellingen kunnen mogelijk worden ontwikkeld in samenwerking met een van de hoogstaande designopleidingen in Nederland (Eindhoven, Arnhem, Amsterdam) of met het bedrijfsleven dat in Nederland bekend staat om de integrale rol die ontwerpers spelen in het ontwikkelproces van nieuwe producten.
- De tijd van Hildo Krop: kunststromingen in zijn tijd, vergelijkbare beeldende kunstenaars, politieke en sociale ontwikkelingen, stedenbouw en architectuur.
- Hedendaagse beeldende kunstenaars die zich laten inspireren door Krop en tijdgenoten of schatplichtig zijn aan het werk van Krop.
- Kunst in de openbare ruimte en hun veranderende functie gedurende de afgelopen eeuw.
- Het waarden, onderhouden en restaureren van beelden in de openbare ruimte.
- Het ornament. Als stadbeeldhouwer in Amsterdam versierde Hildo Krop honderden gebouwen en bruggen. Hij voegde iets toe aan de creaties van de architecten van zijn tijd. Nederland is tegenwoordig bekend om z'n minimalistische 'franjeloze' design. Toch doen interieurwinkels en cadeaushops goede

zaken met de massale verkoop van spullen waarmee mensen hun omgeving mooier proberen te maken. Waar komt deze behoefte vandaan en hoe spelen bedrijven daar op in?

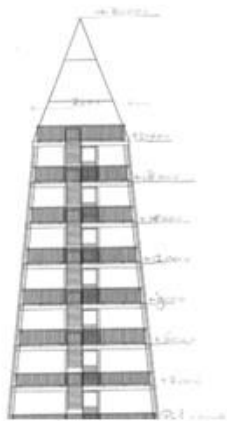
2. Verbindingen

Binnen en buiten

Door de museale collecties te verbinden met het overige erfgoed in de stad en door de verdere ontwikkeling van het toerisme als medeverantwoordelijkheid op zich te nemen, profileert het museum zich uitdrukkelijk ook buiten de eigen muren. Er circuleren in de stad diverse ideeën, concepten en uitgewerkte plannen voor een verhaal- en beeldenroute met onder meer een beeld van Johan van den Kornput op een steigerend paard voor het NS-station, een rondrit met (een echt) paard en wagen, de herinvoering van een treintje tussen het station en het stadscentrum, tot en met de aanleg van een vaarverbinding tussen het Station en het Steenwijkerdiep (en daarmee het achterland, zodat een waterverbinding met Giethoorn ontstaat).

Het nieuwe museum zal in de toekomst ook een actieve bijdrage leveren aan het vertellen van de verhalen buiten het museumgebouw. Dit verlangt een nieuwe kijk op collectie en de presentatie van die collectie. Collectie moet ook buiten het museumgebouw toegankelijk worden. Dit kan, zoals op dit moment veel musea doen, digitaal. Maar het is ook mogelijk om collecties in de openbare ruimte te tonen om de verhalen nog beter zichtbaar te maken.

De Stichting Steenwijks Ontzet heeft de gemeente Steenwijk benaderd met de vraag of men wil meedenken over de mogelijkheid om een replica te bouwen van een zogeheten 'Kiek-in-de-pot'. Deze verrijdbare houten toren van 30 meter hoog en een basis van 11 X 11 meter werd onder andere toegepast als strategisch wapen bij het Beleg van Steenwijk in 1580/1581 en 1592 op initiatief van Johan van den Kornput. De toren-replica kan in de stad worden gestationeerd zodat het verhaal in het museum verder verteld worden in de stad, en visa versa.

Beide huidige musea organiseren ook lezingen, rondleidingen, workshops en schooleducatie. Deze activiteiten die eveneens binnen de muren van het museum plaatsvinden zal het nieuwe museum blijven uitvoeren en uitbreiden.

Toeristische informatiepunten, museumwinkel, signing

De nauwe band die we bepleiten tussen het exploiteren van het museum en de zorg voor de ontwikkeling van Steenwijk als toeristische bestemming brengt ons tot de aanbeveling om de exploitatie van twee bemenste toeristische informatiepunten in Steenwijk bij het museum onder te brengen. Dit zijn bemenste informatiepunten met ruime openingstijden. Een van de twee informatiepunten wordt ondergebracht in de museumentree. De andere zou gerealiseerd moeten worden op het NS-station. Beide locaties hebben uiteraard een bredere functie dan het 'verkopen' van Steenwijk, maar hebben ook informatie over overige bestemmingen in Steenwijkerland en omgeving. Beide locaties functioneren ook als museumwinkel. Een niet onbelangrijk voordeel van het binnen het museum exploiteren van deze informatiepunten is dat met de merchandising op deze locaties inkomsten kunnen worden verworven. Uit het exploiteren van de toeristische informatiepunten vloeit voort dat men goed zicht heeft op de manier waarop gasten informatie tot zich nemen. Daarom kan een taak van het museum ook zijn: het exploiteren van een uitmuntende bewegwijzering, met indicatie van het aantal loop-minuten naar een bestemming, tussen het station en de binnenstad en in de binnenstad zelf.

Partners en stakeholders

- Het toekomstige museum werkt verder op uiteenlopende terreinen samen met tal van organisaties waaronder:
- de historische verenigingen in Steenwijkerland, in het bijzonder de Historische Vereniging Steenwijk & Omstreken: onderzoek, publicaties, redactie bij exposities.
- het gemeentearchief: afstemming verzamelgebied, collectiemobiliteit, facilitair.
- de stadsgidsen in Steenwijk: inhoudelijke afstemming programma's, logistiek (reserveren via museum).
- Vereniging Hendrick de Keyser / Huis Rams Woerthe: programmering, gezamenlijke PR.
- Collega-musea in Steenwijkerland, binnen en buiten het verband van het Museumberaad.
- Musea buiten Steenwijkerland: samenwerking bedrijfsvoering.
- Overheden, gemeentelijk en provinciaal: domeinen economie, cultuur, stedelijke ontwikkeling, toerisme.
- Jongerenorganisaties en scholen: samenwerking met jongeren bij programmering.
- Natuurorganisaties waaronder Stichting Weerribben-Wieden: marketing, programmering.
- Stichting Steenwijk Vestingstad: afstemming programmering, evenementen, city-branding.
- Detailhandel, horeca en recreatiebedrijven, Koptop: productontwikkeling en campagnes.
- Marketing Oost: onderzoek, productontwikkeling, overkoepelende pers & pr inspanningen.
- NBTC: destination development, marketing.
- VVV Nederland : destinatie marketing, productontwikkeling, merchandising.
- Beheerders en stichtingen van monumenten: afstemming programmering, gezamenlijke pr.
- Historisch Centrum Overijssel: inhoudelijke research t.b.v. collecties, exposities, publicaties.
- Culturele organisaties in Steenwijk zoals: de Schouwburg de Meenthe, de bibliotheek, overige organisatoren van theater- en muziekevenementen, Stichting Kopje Cultuur, CBK, Galerie Steenwijk, Cultuurmenu Steenwijkerland en Cultuurcoach: afstemming programmering, exposities, pr, samenwerking bedrijfsvoering, collectievorming, cultuureducatie, beleid.
- ROC's en hogescholen: Museum als leer-werkplek, concept- en productontwikkeling.

Educatie

In samenwerking met Cultuurmenu Steenwijkerland en Cultuurcoach organiseert het toekomstig museum educatieve aanbod aan het primair onderwijs in Steenwijkerland. Het museum organiseert ook lezingen, workshops, speciale rondleidingen, en herinneringsprojecten en stelt faciliteiten, zoals ruimte (zie hieronder) beschikbaar voor initiatieven van derden.³⁵

Huisvesting partners

Het museum biedt ook onderdak aan de Historische Vereniging en mogelijk andere organisaties die de museumlocatie kunnen gebruiken voor eigen vergaderingen en dergelijke of voor publieksactiviteiten zoals lezingen. Hiervoor is in de toekomstige huisvestingopzet voorzien in een vergader- en werkruimte en een multifunctionele ruimte in het publieksdeel: een zaaltje in theateropstelling met ongeveer veertig zitplaatsen. Deze ruimte wordt op 'gewone' dagen waarop het museum open is opengesteld voor tentoonstellingsbezoekers, die hier een doorlopend filmprogramma kunnen zien dat aansluit bij het thema van de tijdelijke expositie. Deze ruimte kan incidenteel overdag worden afgesloten voor speciale bijeenkomsten en uiteraard ook buiten openingstijden van het museum worden gebruikt voor lezingen, cursussen en dergelijke.

³⁵ Herinneringsprojecten: geheugenactivatie met ouderen aan de hand van museumobjecten.

Geen horeca in het museum

Het versterken van de lokale economie is een van de bestaansredenen van het museum. Een belangrijke verbinding is dan ook de samenwerking met het bedrijfsleven. In het overzicht van functies van het museum is door ons bewust niet voorzien in een horecafaciliteit. We kunnen ons voorstellen dat in het museum een eenvoudige koffiehoeke wordt gerealiseerd, maar de ruimtelijke situatie op de beoogde vestigingslocaties in de binnenstad brengt met zich mee dat een volwaardige horecavoorziening alleen gerealiseerd zou kunnen worden aan de achterzijde van een van de gebouwen, dus zonder direct contact met de openbare ruimte. Hierdoor is de horeca alleen zichtbaar en bereikbaar voor museumbezoekers. Voor een optimale en professionele horecavoorziening is dit een te kleine doelgroep. De benodigde investeringen en bedrijfskosten en, niet in de laatste plaats, de te organiseren kennis en professionaliteit staan daarom niet in verhouding tot de opbrengsten die hier gerealiseerd kunnen worden.

In de onmiddellijke nabijheid van de museumvestiging in de binnenstad zijn nu goede horecavoorzieningen aanwezig die uitstekend kunnen voorzien in de behoefte van de museumbezoekers. De kans dat zij deze dienstverlening aanzienlijk beter verzorgen dan het museum zou kunnen is o.i. groot. Horeca in het museum zou de concurrentie van deze bestaande voorzieningen dan ook makkelijk verliezen. We pleiten er voor om goede zakelijke afspraken te maken of overeenkomsten af te sluiten met horecaondernemers over synchrone openingstijden, arrangementen, kortingsregelingen voor museumgasten, catering bij openingen en evenementen e.d.. Dat het museum ook verantwoordelijk is voor het toeristisch informatiepunt, geeft het museum een extra sterke positie om arrangementen met ondernemers te creëren.

3. Bedrijfsvoering van het nieuwe museum

Eén museumorganisatie

We onderschrijven de wens van de gemeente om te komen tot één organisatie die de drie huidige museale collecties gaat exploiteren onderschrijven. De nieuwe museumorganisatie kan worden ondergebracht in één stichting, die in opdracht van de gemeente de museumcollectie beheert en exploiteert. De collectie blijft eigendom van de gemeente Steenwijkerland.³⁶

Samenwerking van de toekomstige museumorganisatie met twee andere gemeentelijke collecties verdient nadere aandacht: het gemeentearchief en de BKR-verzameling. Uit de wettelijke taken van het gemeentearchief vloeien weliswaar andere taken, verantwoordelijkheden en kwaliteitseisen voort dan in een museum, maar het gemeentearchief beheert eveneens gemeentelijke collectie en beschikt bovendien over kennis en faciliteiten die in veel opzichten overeenkomen met die in het museum. Verder geven we in overweging om de kleine BKR verzameling van de gemeente onder te brengen in het museum.

Formatie betaalde medewerkers

Voor de bedrijfsvoering van het museum is een klein team van vaste betaalde professionals nodig. Naast de dagelijkse exploitatie, waaronder het beheer van de collectie en de toeristische informatiepunten, hebben deze medewerkers tot taak om toekomstige projecten en de bijhorende financiering te genereren.

We gaan uit van een minimale formatie van 4 fte:³⁷

- Directeur 0,8 fte
- Medewerker collectiebeheer 0,6 fte

³⁶ Dit is nader uitgewerkt in bijlage 6.

³⁷ Zie bijlage 4 voor toelichting op de functies.

- Medewerker publiek 0,8 fte
- Facilitair medewerker / medewerker techniek 0,6 fte
- Weekendmedewerker 0,4 fte
- Medewerker financiële administratie 0,4 fte
- Medewerker schoonmaak 0,4 fte

Formatie en werving onbetaalde medewerkers

Met een kleine betaalde staf is de bijdrage van onbetaalde medewerkers onontbeerlijk. Onbetaalde medewerkers zijn vrijwilligers of stagiairs die bijvoorbeeld in het kader van een opleidingsstage of re-integreringstraject, of als vrijetijdsbesteding, tijdelijk, of voor langere tijd aan het museum verbonden zijn. De praktijk van vrijwel alle musea in Nederland is dat het merendeel van de arbeid die in het museum wordt verricht onbetaald is. Dat zal in het toekomstige museum in Steenwijk niet anders zijn. Waar we in dit rapport uitgaan van 4 fte betaalde functies (zie hierboven), ramen we de onbetaalde in de orde van grootte van tenminste 15 fte, mogelijk meer dan 25 fte. Omdat onbetaalde medewerkers allen in deeltijd werkzaam zijn, is het aantal onbetaalde medewerkers een veelvoud van de het aantal fte's die zij vertegenwoordigen. We hebben het dus over enkele tientallen personen.

De functies die onbetaalde medewerkers vervullen kunnen worden ingedeeld in vier domeinen: 'publiek', 'collectie', 'technische ondersteuning' en 'tentoonstellingen en evenementen'.³⁸

Hoewel Nederland bekend staat als een 'vrijwilligersland', waar heel veel mensen op een of andere manier onbetaalde arbeid leveren, is het vinden van voldoende geschikte vrijwilligers voor musea vaak een grote uitdaging. De vrijwilligersvacaturebank en andere traditionele manieren om onbetaalde medewerkers aan het museum te binden volstaan vaak onvoldoende. Zowel voor de kwaliteit, als het imago van het museum zou het creëren van een gezonde mix van jong en oud, man en vrouw en culturele diversiteit in de vrijwilligersgroep o.i. hoge prioriteit moeten krijgen. We bevelen in het toekomstige wervingsbeleid de nadruk te leggen op twee aspecten:

- Creëer tijdelijke projecten die voor jongeren interessant zijn
- Zoek (liefst structurele) samenwerking met ROC's en hogescholen.

³⁸ Zie bijlage 4 voor toelichting op de taken van onbetaalde medewerkers.

Deel III Huisvesting

1. Functies en maatvoering

Bepalen maatvoering

Eerder in dit rapport hebben we aangegeven dat het museum in Steenwijk groot genoeg moet zijn om de beoogde doelgroepen te bereiken, maar ook een maatvoering moet hebben waarbinnen een verantwoorde exploitatie nog haalbaar is. Kosteneffectiviteit is daarbij uiteraard een belangrijk criterium.

Om 40.000 betalende bezoekers te bereiken is minimaal ongeveer 800 vierkante meter gewenst voor het organiseren van tijdelijke tentoonstellingen met een bovenregionaal bereik (doelgroep Inzichtzoekers), naast andere tentoonstellings- en overige publieksruimtes.

Deze aanbevolen maatvoering is gebaseerd op verkenningen in- en met betrekking tot andere musea die we voor dit onderzoek hebben gedaan. Deze musea zijn door ons in het kader van dit onderzoek bezocht en onderzocht en we hebben gesprekken gevoerd met museummedewerkers en opdrachtnemers (ontwerpers en tentoonstellingsbouwers). Deze informatie kan niet één op één worden toegepast op de situatie in Steenwijk. Per museum verschilt de situatie immers sterk. Men heeft verschillende doelstellingen, een andere programmering en werkt met grotere of kleinere bezoekersaantallen dan o.i. gewenst en haalbaar in Steenwijk. Zowel de aard als de omgeving van musea is sterk verschillend. Een museum voor hedendaagse kunst in een plattelandsomgeving werkt bijvoorbeeld onder totaal verschillende condities dan een museum in een grote stad. Al deze uiteenlopende observaties samen gaven ons uiteindelijk een beeld van wat in Steenwijk niet alleen wenselijk (groot genoeg), maar ook realistisch (niet te groot) is.

We adviseren om bij de verdere bepaling van de huisvestingstoekomst uit te gaan van de onderstaande gewenste maatvoering:

Huisvestingsprogramma: vierkante meters

• Ruimte vaste expositie <i>Verhaal van Steenwijk</i>	300 m ²
• Ruimte vaste expositie over Hildo Krop	300 m ²
• Ruimte tijdelijke tentoonstellingen over Steenwijk	300 m ²
• Ruimte tijdelijke tentoonstellingen <i>naar aanleiding van</i> Hildo Krop	800 m ²
• Multifunctionele ruimte voor vergaderingen, lezingen filmvoorstellingen etc.	150 m ²
• Entree / winkel / Toeristisch Informatiepunt / Galerie	200 m ²
• Back office: kantoor, materiaalopslag (geen collectie), onderhoudsruimte	150 m ²
• Het aantal gewenste vierkante meters komt hiermee op	2200 m²

Dit is inclusief verkeersruimtes (naar schatting ongeveer 20%). In beperkte mate kunnen hierop vierkante meters worden bespaard door functies inventief te combineren. Dit is sterk afhankelijk van het uiteindelijk te kiezen scenario en de indelingsmogelijkheden.

Bovenstaande vierkante meters zijn exclusief het aantal vierkante meters dat nodig is voor de opslag van collectie (collectiedepot).

We bevelen een tweede Toeristisch Informatiepunt aan op het station, naast een infopunt in combinatie met de entree van het museum in de binnenstad. Dit tweede informatiepunt is niet meegerekend in bovenstaande som.

2. Onderzoeksopdracht huisvesting

Het onderzoek

Uitgangspunten bij het huisvestingsonderzoek

Op verzoek van de gemeente is onderzoek gedaan naar de huidige museum panden aan de Markt en Onnastraat, de Spijkervetstallen en het stationsgebouw. Daarbij zijn o.a. de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het is belangrijk dat tenminste een deel van het museum in de binnenstad is gevestigd, om de volgende redenen:
 - o het verbinden van historische elementen in de stad met de collectie van het museum;
 - o het verbeteren van de aantrekkelijkheid van de binnenstad van Steenwijk en een het stimuleren van de economie;
 - o behoud Markt als zichtlocatie van het museum.
- Een deel van de functies kan ondergebracht worden in de Spijkervetstallen of in het stationsgebouw. Op de stationslocatie wordt in elk geval het tweede Toeristisch Informatiepunt gevestigd, maar het vestigen van het gehele museum in het stationsgebouw is niet wenselijk, omdat daarmee geen invulling gegeven wordt aan het hierboven genoemde uitgangspunt.
- Met uitzondering van het stationsgebouw hebben de overige gebouwen een Rijks-monumentale of een gemeentelijke monumentale status. Dit maakt dat zorgvuldig gezocht moet worden naar de juiste balans tussen het aanpassen van de gebouwen en het behoud van de erfgoedkwaliteit.
- Hoewel voor dit rapport een weloverwogen keuze is gemaakt voor een bepaalde schaalgrootte, kan niet worden uitgesloten dat in de toekomst uitbreiding wenselijk is. Daarom is ook gekeken naar de toekomstige uitbreidingsmogelijkheden bij verschillende scenario's.

Aanpak bij het onderzoek

Dijkoraad, adviesbureau voor erfgoed en installatietechniek, heeft de verschillende gebouwen geanalyseerd. Deze analyse is gebaseerd op archiefonderzoek, bestudering van aangeleverde documenten zoals onderhoudsbegrotingen, een locatiebezoek en deskstudie. Deze analyse, tezamen met de input van BdW Museumadvies heeft geleid tot vier scenario's waarbij de verschillende aspecten vanuit beide invalshoeken worden belicht.

Vervolgstappen na de keuze voor een scenario

Na het bepalen van de verdere richting op basis van onderstaande huisvestingsscenario's zijn voor het vervolg van de planvorming de volgende acties noodzakelijk:

- bouwhistorisch onderzoek met waardestelling voor de betreffende panden;
- bouwtechnisch onderzoek van de betreffende objecten ten behoeve van de verdere ontwikkeling van onderstaande huisvestingsscenario's;
- onderzoek naar de juridische aspecten van het vervolgtraject, zoals bestemmingsplannen en -indien van toepassing- aankoopbegeleiding;
- de aanbevelingen in dit rapport verbinden met overige gemeentelijke beleidsambities;
- ramingen van afmetingen in BVO specificeren;
- formuleren van een gedetailleerd programma van eisen voor de restauratie en verbouw.

Deze vervolgonderzoeken zullen ook leiden topt een scherper zicht op eventuele risico's, kansen en kosten.

Locaties

In opdracht van de gemeente zijn de volgende objecten onderzocht:

De huidige museum panden aan de Markt en Onnastraat

Markt 56-58, Markt 60 – 62, Markt 64, Onnastraat 3 en Onnastraat 7, samen te noemen: *marktcluster*

De beeldbepalende gevels van deze panden zijn onlosmakelijk verbonden met het historische centrum van Steenwijk.

Steenwijk heeft al in 14e eeuw stadsrechten verkregen en nog steeds is het stratenpatroon van de 16e - eeuwse plattegrond in tact. In 17e eeuw wordt Steenwijk omwalsd als vesting. De gebouwen aan de Markt dienden oorspronkelijk als handelshuis of pakhuis voor goederen die op de markt werden verhandeld of opgeslagen. De architectuur van de gevels wijst op vrij jonge bebouwing qua gevelbeeld; het oudste geveldeel is Markt 60-62, gebouwd midden 17e eeuw. Oude stadsplattegronden geven aanleiding om aan te nemen dat de casco's van de gebouwen zijn waarschijnlijk wel stukken ouder zijn. Mogelijk dateren de casco's uit de 16e uit de 15e eeuw.

Het binnenterrein achter het Marktcluster is momenteel vrijwel onbebouwd, maar op kadastrale minuut uit 1811-1832 is achter Markt 60-62 een dwars geplaatst volume zichtbaar, dat doorloopt tot achter Markt 56-58. Dit volume is niet meer aanwezig, maar de verwachting is dat er resten van het fundament aanwezig zijn. Het gehele gebied van de Markt is onderdeel van een archeologisch monument. De kans is aanwezig dat bij archeologisch onderzoek sporen van de bebouwing van 1811 gevonden zullen worden. Dit zou ook een enorme meerwaarde creëren voor het museum. Uit andere documentatie blijkt dat het binnenterrein ook in gebruik is geweest als moestuin voor de stad.

De Spijkervetstallen

De Kalverstraat is een achterstraat van de Markt. Aan de Markt waren herbergen en cafés gevestigd waar reizigers kon overnachten. De stalhouderij is waarschijnlijk een onderdeel geweest van een van de cafés aan de Markt.

De stalhouderij met paardenstallen voor tuigpaarden is in 1904-1905 gebouwd voor landbouwer R. Spijkervet naar een ontwerp van het Steenwijker architectenbureau H. Aberson en Zn. De stal maakt onderdeel uit van een complex van panden, namelijk het herenhuis van L. Spijkervet uit 1900-1901 (aan de Markt) en een pakhuis annex koetshuis uit 1904-1905 (Gasthuisstraat 28). De stalhouderij is een fraai voorbeeld van een mengvorm van neorenaissance en art nouveau en heeft dezelfde architectonische kenmerken als het koetshuis. Beide objecten zijn verbonden door een terrein waar zich restanten van een wintertuin bevinden.

Het gebouw is in fases gebouwd waarbij in 1915 een uitbreiding plaatsvond met een wagenremise en een opvulling van de tussenliggende ruimte.

De inrit ter plaatse van de linker deuren is waarschijnlijk een aanwijzing voor een doorrijstalling. Het interieur is heel bijzonder vanwege de aanwezigheid van de oorspronkelijke stalindeling (gietijzeren kolommen voor tussenschotten, gebogen ijzeren hekken op houten schotten, elf ruiven van hout en ijzer, muren binnenzijde bekleed met zeshoekige tegeltjes). Achter de rechter inrijdeuren bevindt zich een kleinere, afgesloten ruimte, die oorspronkelijk onder meer diende als spoellokaal. De rijke uitwerking met gesmede details, zinken onderdelen (paardenhoofden) en geschilderde details is opvallend voor een dergelijk bijgebouw.

Een belangrijke conclusie is dat de verschillende disciplines elkaar aanvullen en een extra waardevolle en verdiepende dimensie gaven.

De paardenstalling is vanwege de oorspronkelijke functie, de situering in de oude binnenstad, de architectonische en stilistische gaafheid, de detaillering en het nog originele interieur een in alle opzichten zeer bijzonder architectonisch element in het stadshart.

Station

Het stationsgebouw aan het Stationsplein 6 heeft kwaliteit als voorbeeld van naoorlogse stationsbouw, ontworpen door NS-bouwmeester C. Bouma. Het is architectonisch interessant als voorbeeld van typische jaren zeventig architectuur door de paviljoenachtige lay-out met passage en het gebruik van moderne materialen. Vooral de kunststof gevelplaten die een naar Op-art verwijzend reliëf vertonen, waarvan kunstenaar Jan van Schoonhoven een icoon is. Bovendien is het gebouw een geslaagde combinatie van twee semioverheidsbedrijven en samen met Goes het enige voorbeeld van de combinatie van station en postkantoor. Steenwijk wordt van deze twee gezien als het meest geslaagde ontwerp.

Gesteld kan worden het gebouw zowel architectonisch als cultuurhistorisch waardevol is door het gebruik van modern materiaal en omdat het een gaaf bewaard voorbeeld is van een gebouw waarin functies (treinstation en postsortering) van twee toenmalige overheidsinstellingen waren verenigd.

Omvang en eigendomssituatie

Geen van deze drie locaties afzonderlijk biedt in de huidige vorm voldoende vierkante meters om te voorzien in de hierboven omschreven ruimtebehoefte van het nieuwe museum. In onderstaande scenario's is daarom gezocht naar combinaties van oplossingsrichtingen en architectonische toevoegingen. Het pand Markt 64 is in legaat beschikbaar gesteld aan de gemeente op voorwaarde dat deze locatie voor museale doeleinden gebruikt wordt. Alle overige hierboven genoemde panden zijn eigendom van de gemeente. Het stationsgebouw is in december 2019 door de gemeente verworven.

3. Huisvestings-scenario's

De volgende vier huisvestings-scenario's zijn onderzocht:

1. Combinatie Marktcluster en Spijkervetstallen
2. Marktcluster als enige locatie
3. Marktcluster in combinatie met station
4. Spijkervetstallen in combinatie met station

1. Scenario Combinatie Marktcluster en Spijkervetstallen

Omschrijving van dit scenario

In dit scenario wordt het Marktcluster en de Spijkervetstallen in gebruik genomen als museumlocatie. In dit scenario is naast de noodzakelijke restauratiewerkzaamheden en aanpassingen aan de bestaande panden voorzien in een beperkte aanbouw achter de panden Marktcluster. Door deze aanbouw worden de bestaande panden aan de achterzijde met elkaar verbonden, waarmee ook de ontsluiting en voorzieningen voor minder validen een plek krijgen.

Het ligt in dit scenario zeer voor de hand om grotere tijdelijke tentoonstellingen met bovenregionaal bereik in de Spijkervetstallen te laten plaatsvinden. Deze hebben de gewenste afmeting én het *cachet* dat past bij het beoogde gebruik. De overige functies kunnen dan in het Marktcluster worden ondergebracht.

Visie op dit scenario

- Met de best denkbare zichtlocatie in de stad vormt het Marktcluster hét centrale oriëntatiepunt.

- Het inzetten van de huidige museum panden voorkomt mogelijke leegstand van deze panden, die aan de zuidzijde van de Markt gelegen zijn en daardoor voor verschillende andere functies, zoals horeca, minder geschikt. Met het behoud van de museumfunctie blijft ook het in legaat in gebruik gegeven pand Markt 64 beschikbaar.
- De Spijkervetstallen zijn een icoon in Steenwijk. Zowel het uitzonderlijke allooi van dit pand, als de maatvoering van de Spijkervetstallen sluit naadloos aan bij de wens voor een grotere expositieruimte voor tijdelijke tentoonstellingen.
- Beperkte nieuwbouw, in plaats van volledige, aan de achterzijde van het Marktcluster is zowel vanuit stedenbouwkundig als klimaat-adaptief perspectief gunstig.
- Door de beperkte nieuwbouw zullen de verdiepingen van de bestaande panden Marktcluster waarschijnlijk slechts gedeeltelijk bruikbaar zijn voor publieksfuncties. De verdieping en zolders kunnen wel worden ingezet voor backoffice functies.
- Beide locaties zijn op steenworp afstand van elkaar. Noemenswaardige extra uitdagingen in de bedrijfsvoering door op twee locaties te werken zijn niet te verwachten. Voor bezoekers geeft de korte wandeling tussen twee locaties met elk een eigen sfeer en aanbod extra cachet aan de setting.
- Beide locaties tezamen bieden voldoende vierkante meters voor de gewenste functies. Op beide locaties zijn mogelijkheden tot eventuele toekomstige uitbreiding. Bij het Marktcluster zou de verwerving van de panden Markt 50 en 52 (hoek Markt/ Onnastraat) moeten worden onderzocht. Deze panden zijn nu door het museum ingesloten en met de verwerving ervan wordt ruim 250 m² extra gerealiseerd. Op het braakliggend terrein achter de Spijkervetstallen bestaat de mogelijkheid tot nieuwbouw.
- Zolang het museum niet uitbreidt, kan het buitenterrein achter de Spijkervetstallen mogelijk ingezet worden voor tentoonstellingen in de open lucht.
- Samen met de te verwachten ontwikkelingen op het terrein Scheer en Foppen, naast de Spijkervetstallen, zal vestiging van een deel van het museum op deze plaats een verbetering van de aantrekkelijkheid van de Kalverstraat opleveren.
- De nieuwbouw aan de achterzijde van het Marktcluster zorgt voor ontsluiting van de gebouwen, waardoor deze ook toegankelijk voor mindervaliden zullen zijn. Tevens heeft deze toevoeging als gevolg dat er minder ingrijpende aanpassingen in de monumentale gebouwen hoeven te worden gedaan om te voldoen aan de eisen die een publieksfunctie met zich meebrengt.

Vierkante meters bij dit scenario

De gewenste hoeveelheid m² voor alle functies m.u.v. het tweede Toeristisch Informatiepunt op de stationslocatie en de collectieopslag is 2.200. In dit scenario wordt 2.275 m² meter gerealiseerd.

2. Scenario Marktcluster als enige locatie

Omschrijving van dit scenario

In dit scenario wordt alleen het Marktcluster ingezet als museumlocatie. Om te voldoen aan het aantal benodigde vierkante meters is nieuwbouw nodig ter grootte van de gehele huidige binnenplaats, waar een ruimte gebouwd wordt in twee lagen. De bovenste laag heeft onder andere als functie om het niveauverschil tussen de verdiepingen van de huidige panden te overbruggen, waardoor minder ingrijpende maatregelen getroffen hoeven te worden in de monumentale panden. De nieuwbouw zal naast verkeersruimte (met lift) en toiletten, vooral tentoonstellingsruimte als functie hebben. De zolders van de monumentale panden zullen in dit scenario vooral dienen voor backoffice functies. Op de eerste verdiepingen van de panden is ruimte voor kleinere exposities. Door ook de steeg aan de Onnastraatzijde te bebouwen (waarschijnlijk met behoud van de huidige luchtbrug) wordt ongeveer 50 m² extra gewonnen. Door de entree van het museum (+ winkel en galerie en Toeristisch Informatiepunt) aan de Marktzijde te realiseren wordt optimaal gebruik gemaakt van het feit dat het museum aan deze kant een zichtlocatie is.

Visie op dit scenario

- Ook in dit scenario wordt gebruik gemaakt van de best denkbare zichtlocatie in de stad;
- Het inzetten van de huidige museum panden voorkomt mogelijke leegstand van deze panden;
- Ook Markt 64 blijft in dit scenario voor museaal gebruik behouden en dus in bezit van de gemeente;
- De analyse van de gebouwen en de omgeving heeft de verwachting gewekt dat er vermoedelijke archeologische funderingsresten zullen worden aangetroffen. Dit maakt dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Uiteraard heeft dit invloed op de voortgang van het project maar tevens zal dit mogelijk een extra attractiewaarde voor het museum opleveren.

Vierkante meters bij dit scenario

De gewenste hoeveelheid m² voor alle functies m.u.v. tweede Toeristisch Informatiepunt op stationslocatie en collectieopslag is 2.200. In dit scenario wordt 1.995 m² meter gerealiseerd.

Op de betreffende locatie kan worden verkend of het mogelijk is om de panden Markt 50 en 52 te verwerven. Hiermee kan ruim 250 m² extra worden gerealiseerd. Het is aan te bevelen om dit bij voorbaat te onderzoeken, zodat eventueel besloten kan worden om deze panden te betrekken in de vernieuwingsoperatie. Het verwerven van deze gebouwen heeft als gevolg dat:

- er meer oppervlakte wordt gerealiseerd waardoor de nieuwbouw wellicht kleiner kan worden uitgevoerd;
- de leegstand op deze zichtlocatie wordt verholpen en de gebouwen binnen het marktcluster een toekomstbestendige invulling krijgen waardoor de uitstraling van het gehele centrum een positieve impuls zal krijgen.

3. Scenario Marktcluster in combinatie met station

Omschrijving van dit scenario

In dit scenario wordt in het Marktcluster dezelfde beperkte bouwkundige ingreep gedaan als in het scenario waarin Marktcluster gecombineerd wordt met Spijkervetstallen: achter de huidige museum panden wordt een verbinding gerealiseerd die de gebouwen en verdiepingen zal ontsluiten.

Een deel van de stationslocatie wordt in dit scenario bestemd voor de museumfunctie en zal gecombineerd worden met andere, niet museale functies.

Visie op dit scenario

- Dit scenario voorziet van alle alternatieven in de meeste vierkante meters, maar op de stationslocatie zullen zeer waarschijnlijk ook andere functies dan museale functies worden gerealiseerd.
- Het grootste voordeel van deze combinatie is dat beide locaties zich op een zichtlocatie bevinden. Het museum is hierdoor optimaal zichtbaar en bereikbaar. Het ligt in deze combinatie het meest voor de hand om de grotere exposities, samen met het Toeristisch Informatiepunt, op het station te realiseren en alle andere functies onder te brengen in het Marktcluster.

Vierkante meters bij dit scenario

De gewenste hoeveelheid m² voor alle functies m.u.v. tweede Toeristisch Informatiepunt op stationslocatie en collectieopslag is 2.200. In dit scenario wordt 2.885 m² meter gerealiseerd, maar hierin is het volledige stationsgebouw meegerekend en bekend is dat de wens bestaat om het stationsgebouw ook voor andere, niet museale functies te gebruiken.

4. Scenario Spijkervetstallen in combinatie met Station

Omschrijving van dit scenario

In dit scenario wordt de bijzondere historische setting van de Spijkervetstallen gecombineerd met de moderne sfeer van de stationslocatie.

Visie op dit scenario

Zowel de Spijkervetstallen als het stationsgebouw bieden goede mogelijkheden om de verschillende museumfuncties onder te brengen. De zeer uiteenlopende sferen die beide locatie te bieden hebben, kan eveneens als een pluspunt gezien worden.

Toch bevelen we dit scenario van de vier alternatieven het minst aan. De belangrijkste reden is dat hier geen gebruik wordt gemaakt van het Marktcluster. Naast het verlies van deze optimale zichtlocatie in de binnenstad voor het museum, is mogelijk ook de onzekere toekomst van de panden aan de Markt en Onnastraat een factor. Deze panden zullen sowieso moeten worden gerestaureerd of verder geconserveerd, zonder dat in dit scenario een duidelijk perspectief ontstaat op een volwaardige functie van de panden en de kans aanwezig is op leegstand of ongewenst gebruik.

Vierkante meters bij dit scenario

De gewenste hoeveelheid m² voor alle functies m.u.v. het tweede Toeristisch Informatiepunt op stationslocatie en collectieopslag is 2.200. In dit scenario wordt 2.170 m² meter gerealiseerd. Hierin is het volledige stationsgebouw meegerekend. Bekend is dat de wens bestaat om het stationsgebouw ook voor ander functies buiten het bestek van dit rapport te gebruiken. Onder die conditie valt dit scenario dus af.

Conclusie advies huisvesting

Op basis van de wens tot behoud van het Marktcluster voor de museumfunctie, de nadelen van het volledig volbouwen van de binnenplaats achter het Marktcluster en de uitzonderlijke kwaliteit van de Spijkervetstallen adviseren we om in te zetten op scenario 1: Marktcluster met beperkte verbouwing, Spijkervetstallen, een tweede Toeristisch Informatiepunt op het station. Ook adviseren we om voorafgaand aan de verdere ontwikkeling de mogelijkheid van verwerving te onderzoeken van de panden Markt 50 en 52.

4. Collectiedepot

Maatvoering collectiedepot

Elders in dit rapport bevelen we een reorganisatie van de collectie aan. De verwachting is dat dit zal leiden tot het afstoten van een deel van de gemeentelijke museumcollectie. Vanzelfsprekend zal een aanzienlijk deel van de collectie straks te zien zijn in de exposities. Het is niet mogelijk om in dit stadium te voorspellen hoe omvangrijk de resterende collectie is die ondergebracht moet worden in een collectiedepot. Om toch zo goed mogelijk een beeld te krijgen van de ruimtebehoefte voor collectieopslag, hebben we geïnventariseerd wat het huidige ruimtebeslag is van de collecties in de drie musea. Een deel van deze collecties is in depots ondergebracht, een ander deel staat in expositieruimtes. Uiteraard hebben we er rekening mee gehouden dat collectie in opslag minder ruimte in beslag neemt dan in de expositie.

We maken een onderscheid tussen de transitieperiode waarin gewerkt wordt aan de realisatie van het nieuwe museum en de reorganisatie van de collectie en de periode daarna. In de transitieperiode blijft in ons voorstel het Hildo Krop Museum geopend en de collectieopslag in Huis Rams Woerthe beschikbaar. De collectiereorganisatie zal naar verwachting een reductie opleveren in de collecties van het Kermis en Circusmuseum en het Stadsmuseum. We gaan er vooralsnog vanuit dat deze reductie ongeveer even groot is als de (fysieke) omvang van de collectie Hildo Krop. Als de collectie-reorganisatie is voltooid, zou de collectie Hildo Krop dus kunnen worden overgebracht naar de vrijgekomen depotruimte. Vooralsnog gaan we er daarom vanuit dat de ruimte behoefte voor- en na de reorganisatie ongeveer gelijk is.

Wanneer de huidige collectie van het Stadsmuseum en Kermis- en Circusmuseum gezamenlijk moeten worden ondergebracht in een collectiedepot, is 475 m² nodig.³⁹ Tijdens de afstootprocedure zal een nieuwe berekening nodig zijn van het uiteindelijk benodigde aantal vierkante meters in de toekomstige permanente situatie. Wij geven in overweging om in dat stadium ook de ongeveer honderd kunstwerken die decennia geleden door de gemeente zijn verworven in het kader van de Contraprestatie en BKR in te in beheer te geven van het museum en onder te brengen in het museumdepot.

Locatie collectiedepot

Afhankelijk van het resultaat van de verdere besluitvorming kan worden besloten om een deel van het collectiedepot onder te brengen in een of meerdere gebouwen van het museum. De kans dat het integrale depot op dezelfde plaats kan worden gerealiseerd lijkt echter uitgesloten. Voor de ontbrekende vierkante meters adviseren we een oriëntatie op bestaand vastgoed dat mogelijk al in bezit of gebruik is door de gemeente, zoals het voormalig KI-station.

³⁹ Dit is exclusief werkruimte.

Deel IV Transitie

In dit hoofdstuk zijn adviezen opgenomen voor de periode waarin naar de nieuwe situatie toegewerkt wordt.

De periode van het proces naar de nieuwe situatie

Met bepaalde onderdelen kan snel begonnen worden om volgende onderdelen mogelijk te maken. Sommige kleinere onderdelen van de transitie zijn betrekkelijk snel, makkelijk en zonder noemenswaardige kosten te realiseren. Andere onderdelen zijn complex. Sommige onderdelen kunnen binnen enkele maanden worden gerealiseerd, maar de ervaring met soortgelijke processen leert dat voor alle onderdelen van deze transitie samen, inclusief de besluitvorming over onderdelen en alle voorbereidingen, gerekend moet worden met een periode van tenminste twee jaar.

Kwartiermaker

We adviseren om als een van de eerste acties een kwartiermaker aan te stellen met de opdracht om het proces naar de nieuwe situatie te begeleiden. Deze kwartiermaker is niet noodzakelijk de nieuwe directeur. De kwartiermaker begeleidt de hieronder omschreven processen en is degene die samen met stakeholders het erfgoed en de verhalen in de stad verder aan elkaar verbindt. Het overleg op lokaal niveau hierover is essentieel om het toekomstig museumbeleid, collectiebeleid en presentatiebeleid in én buiten het museum vorm te geven. Zijn of haar taak is volbracht rond de tijd dat het museum open gaat voor bezoekers en de eindverantwoordelijkheid wordt overgenomen door een dan aan te stellen directeur.

Oprichten nieuwe stichting

Om het proces te vereenvoudigen adviseren we om direct na de besluitvorming over de te volgen koers de bestaande museumstichtingen te fuseren tot één nieuwe stichting waarin het beheer van de collecties Hildo Krop, Stadsmuseum en Kermis- en Circusmuseum en het beheer van de huidige musea wordt overgedragen. Alle volgende stappen vinden dan de facto in gezamenlijkheid plaats.

Procedure opname in het Museumregister

Aansluitend kan gestart worden met de noodzakelijke voorbereidingen om de nieuwe stichting opgenomen te laten worden in het Museumregister Nederland. Het is zeer wenselijk dat dit proces voltooid is als het museum open gaat voor bezoekers, omdat alleen dan de Museumkaart gevoerd kan worden.

Reorganisatie gemeentelijke museumcollecties

Om de restauratie en inrichting van de gebouwen mogelijk te maken zullen de collecties en alle overige inventaris van het Stadsmuseum en het Kermis en Circusmuseum moeten worden ontruimd en elders worden opgeslagen. Dit is een goede gelegenheid om de collecties te reorganiseren en de collectieregistraties van de musea onder te brengen in één systeem. Hiervoor moet een collectiewaardering op objectniveau plaatsvinden. Omdat bij deze omvangrijke operatie alle objecten beschouwd worden, is dit tevens een goede gelegenheid om de collectie integraal onder te brengen in één collectieregistratiesysteem. De details van deze omvangrijke operatie zijn opgenomen in bijlagen bij dit rapport. Voor de uitvoering van dit project moet in een vroeg stadium een medewerker collectiebeheer worden aangetrokken, die dit project samen met ene groep vrijwilligers gaat uitvoeren.⁴⁰

In deel III van dit rapport over huisvesting, is ingegaan op de ruimtebehoefte m.b.t. de collectieopslag. Een van de redenen om aan dit project voorrang te geven en te laten plaatsvinden tijdens de verbouwing, is dat

⁴⁰ Zie de functieomschrijving in bijlage 4.

alleen na voltooiing bepaald kan worden hoeveel ruimte er nodig is om de collectie op te slaan die na de sanering is overgebleven.

Verbouwing en inrichting van het nieuwe museum

In samenwerking met de gemeente werkt de kwartiermaker de verbouwplannen uit en draagt hij of zij bij aan het (gemeentelijke) opdrachtgeverschap bij de verbouwing van de museumlocatie(s) en Toeristisch Informatiepunt(en).

De Kwartiermaker stelt een medewerker publiek aan. Samen met hem of haar verzorgt hij of zij het opdrachtgeverschap bij de ontwikkeling en de realisatie van de inrichting van het nieuwe museum. Zij ontwikkelen daartoe een tentoonstellingsprogramma voor de vaste expositie in samenwerking met opdrachtnemers: ontwerpers en bouwers.⁴¹ Ook ontwikkelen ze een meerjaren-programmering voor de tijdelijke tentoonstellingen.

In samenwerking met de gemeente draagt de kwartiermaker bij aan het verwerven van fondsen en voor de renovatie en nieuwbouw en voor museale projecten, zoals de collectiesanering en tentoonstellingsprojecten.

De medewerker publiek verzorgt de logistieke begeleiding bij het opdrachtgeverschap tijdens de realisatie van de tentoonstellingsinrichting.

Toeristische infrastructuur

In samenwerking met de gemeente, ondernemers en andere stakeholders realiseren de kwartiermaker en de medewerker publiek twee bemenste Toeristische Informatie Punten (in het museum en bij het station). Wellicht kan dit al voor het voltooiën van de verbouwing in een tijdelijke huisvesting worden gerealiseerd, zodat dienstverlening zoals informatievoorziening en reserveringen van stadswandelingen gewoon kan doorgaan.

In samenwerking met gemeente en andere stakeholders ontwikkelen (of laten ontwikkelen) de kwartiermaker en de medewerker publiek producten op het gebied van routing, signing en informatievoorziening voor toeristen in Steenwijk, zoals wegwijzers, drukwerk, audiotours etc.

De medewerker publiek en de kwartiermaker zoeken naar mogelijkheden om elementen te laten produceren die in de openbare ruimte geplaatst worden en waarin een voorproefje op de toekomstige museum te zien is. Na opening van het museum dienen deze elementen als *teaser* voor potentiële bezoekers.

Opzetten van een museumorganisatie

Al aan het begin van de transitieperiode, direct na aanstelling van de kwartiermaker, zullen een medewerker collectiebeheer en een medewerker publiek moeten worden aangesteld (zie hierboven). Daarnaast zijn voor verschillende activiteiten ook al meten onbetaalde medewerkers nodig. Vooral het collectieproject is arbeidsintensief. Het ligt voor de hand dat de vrijwilligers die nu betrokken zijn bij de onderhavige collecties worden uitgenodigd om een bijdrage te leveren.

De groep betaalde en onbetaalde medewerkers zal in de transitieperiode gestaag groeien.

Kort voor het opengaan van het museum zal het betaalde team compleet moeten zijn. In deel twee van dit rapport hebben we aangegeven hoe de formatie eruit zou kunnen zien, wanneer het museum is geopend. In

⁴¹ Zie bijlage 3 voor een nadere omschrijving van dit proces.

een bijlage bij dit rapport is een uitgebreide functieomschrijving van alle betaalde en onbetaalde functies opgenomen.

Een belangrijk aspect van het opbouwen van een team is het ontwikkelen van vrijwilligersbeleid, waarin onder andere zaken als deskundigheidsbevordering en eventuele vergoedingen geregeld zijn.

Pop-up museum

Op enig moment zal het Stadsmuseum deuren moeten sluiten en redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het moment van feitelijke opening van het nieuwe museum dan nog enkele jaren voor ons ligt. We geven in overweging om -al dan niet in samenhang met de pop up elementen op straat en de Toeristische Informatiepunten tijdelijke exposities te organiseren. Daarvoor zouden leegstaande gebouwen kunnen worden gebruikt, zoals bijvoorbeeld de leegstaande gereformeerde kerk aan de Onnastraat, bepaalde bedrijfsgebouwen of winkels. Afhankelijk van de vraag op welke locatie het nieuwe museum gevestigd gaat worden, kan wellicht ook gedacht worden aan een 'pop-upmuseum' in de Spijkervetstallen. Met dit soort tijdelijke tentoonstellingen kan geoefend worden in het aangaan en uitwerken van samenwerkingsverbanden met andere musea (bijvoorbeeld met reizende tentoonstellingen), het opzetten van een goede tentoonstellingsprogrammering en het organiseren van evenementen. Het nieuwe museum heeft dan bij opening mogelijk al enkele (onvermijdelijke) kinderziekten overwonnen. Daarnaast is dit een uitstekende manier om het nieuwe museum landelijk op de culturele kaart te zetten, al voordat het daadwerkelijk is geopend.

Bijlage 1 Collectiewaardering collectie Steenwijk

Algemeen

Voor de waardering van de collectie is er gebruik gemaakt van de methode 'Op de museale weegschaal'.⁴² Deze methode wordt in 6 stappen de collectie gewaardeerd aan de hand van verschillende criteria.

De waardering in het kader van dit onderzoek vond plaats op deelcollectie-niveau. Indien er moet worden afgestoten zal de collectie geheel geregistreerd moeten zijn én er moet in bijna alle deelcollecties een collectiewaardering op object-niveau plaatsvinden.

Inhoudelijk beoordelingskader en criteria voor de waardering van de collectie Steenwijk

De criteria voor de collectiewaardering zijn:

1. Wat is de conditie van de deelcollectie?
2. Is er samenhang met andere deelcollecties van de gemeente Steenwijkerland?
3. Is de (geografische) herkomst van de deelcollectie Steenwijkerland e.o.?
4. Is object/collectie uniek, in de wereld, in het land, of/en is het in hoge mate representatief voor een bepaalde periode, plaats, stijl, stroming, gebruik, thema, gemeenschap in Steenwijk?
5. Is er een cultuurhistorische waarde voor Steenwijk?
6. Is de collectie bijzonder om zijn ontwerp, concept, uitvoering, vormgeving, techniek, creativiteit? Is het een representant van een bepaalde stijl, stroming, kunstenaar? (alleen gebruikt bij kunstobjecten)
7. Wordt object/collectie bewaard vanwege de informatie over Steenwijk die het bevat en kan die worden bestudeerd?
8. Vervult de deelcollectie een actuele functie voor een bepaalde groep of gemeenschap in Steenwijk? Zijn er groepen die nu een bijzondere band met het object hebben? (actuele, sociale, religieuze, politieke, maatschappelijke betekenis). Is het object bepalend voor de identiteit van een groep op dit moment?"
9. Wekt de deelcollectie een bepaalde collectieve beleving op?
10. Wordt de deelcollectie op dit moment gebruikt voor presentatie, educatie, onderzoek? Speelt het een bijzondere rol in de tentoonstelling? Wordt erover gepubliceerd?
11. Genereert object/collectie inkomsten voor de organisatie? Trekt het bezoekers? Is het bepalend voor de bekendheid en reputatie van de organisatie?

Aan ieder criterium is een waardering gegeven van lage, gemiddelde of hoge waarde. Daarnaast werden de kwalitatieve waarderingen daarbij beschreven. Door de uiteindelijke cijfermatige waardering bij elkaar op te tellen ontstond er een rangorde in de collecties. Deze rangorde geeft de onderlinge relaties aan tussen de verschillende deelcollecties. Aan de hand van de rangorde, gecombineerd met de toegekende betekenis door de waardeerders is onderscheid gemaakt of er wel of niet een relatie is met Steenwijk en de verhalen van Steenwijk.

Stadsmuseum Steenwijk

De deelcollecties die tot de museumcollectie behoren zijn de fabriekscollecties uit Steenwijk zoals de Wildebras poppen (fabriek), de Eskaf collectie (fabriek) en de Monsieur meubelen (fabriek). Verder zijn er collecties van enkele ambachten in Steenwijk zoals de tabaksindustrie (sigaren) en het Bijkamp-zilver. Ook

⁴² Rijksdienst voor cultureel erfgoed, Op de museale weegschaal, 2013.

beheert het museum een collectie over het ontstaan van Steenwijk (natuurhistorisch) en het ontzet van Steenwijk en vestingstad Steenwijk. Tot slot zijn er collecties die het beeld van de 20ste eeuw moeten weergeven waaronder de school-objecten, de keukeninrichting en het winkeltje.

De deelcollecties van het Stadsmuseum zijn over vele jaren gegroeid. In sommige periode is niet altijd heel selectief verzameld. Dat betekent dat de deelcollecties flink konden groeien. Verder staan er in de depots objecten die geen collectie zijn maar tentoonstellingsmateriaal. Dit betekent dat het museum als eerste de museale collectie en niet-museale collectie moet scheiden voordat er een collectiewaardering op objectniveau kan plaatsvinden.

Collectieanatomie Stadsmuseum

In 2010 bestond de collectie van het Stadsmuseum uit 5625 objecten. Die collectie bestaat uit de volgende deelcollecties:⁴³

• Archeologie en geologie	100
• Porselein en aardewerk (veel maar niet uitsluitend Eskaf)	328
• Boeken en kaarten	899
• Foto's, platen en schilderijen	1699
• Gebruiksvoorwerpen	260
• Gereedschappen en brandblusmiddelen	146
• Kleding en handwerken	360
• Speelgoed en onderwijs	568
• Vestingwerk en wapentuig	38
• Winkelinrichting en kantoorinrichting	250
• Zilverwerk en munten en penningen	213
• Handel en industrie	485
• Audiovisuele hulpmiddelen en producten	243
• Diversen (schouw, gevelstenen, kachel, vaandels en vlaggen schandpaal, handkar etc.)	46

Resultaat van de collectiewaardering collectie Stadsmuseum

De collectie van het Stadsmuseum is gewaardeerd door vier vrijwillige medewerkers van het Stadsmuseum. Enkele vrijwilligers hebben veel kennis over de collectie en de bijbehorende verhalen over Steenwijk.

In de waardering zijn de objecten die wel in de depots staan maar geen onderdeel zijn van de geregistreerde collectie niet meegenomen.

Uit de waardering bleek dat sommige deelcollecties zowel objecten bevat die als 'Steenwijker' collectie werd gewaardeerd als ook objecten die als 'niet-Steenwijker' collectie werden gewaardeerd. Bij sommige deelcollecties is er daarom onderscheid gemaakt tussen een a en b collectie. Deelcollecties waar dit is toegepast zijn de deelcollecties 'Aardewerk en porselein': hier is onderscheid gemaakt tussen het aardewerk dat grotendeels Eskaf collectie is en het porselein; 'Speelgoed en onderwijs': de Wildebraspoppen passen bij de verhalen van Steenwijk, het past bij de collectie handel en industrie. De collecties 'brandblusmiddelen en gereedschappen' is in twee onderdelen gewaardeerd vanwege de

⁴³ Uit: Musip inventarisatie 2010. In 2003 is er een Musip inventarisatie geweest van de collectie. De kwantitatieve gegevens van deze inventarisatie in deelcollecties is in 2010 opnieuw handmatig bijgewerkt. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van deze handmatig toegevoegde gegevens en er wordt uitgegaan van de deelcollectie-indeling van 2003.

verschillende tussen brandblusmateriaal en de gereedschappen. De deelcollectie 'zilverwerk en munten en penningen' is eveneens op twee verschillende onderdelen gewaardeerd.

De deelcollecties die van waarde zijn voor de verhalen van Steenwijk

- Eskaf aardewerkcollectie (onderdeel van de collectie aardewerk)
- Vestingwerk en wapentuig
- Foto's, platen en schilderijen. Bij deze collectie is de artistieke waarde niet beoordeeld. De collectie heeft vooral een informatieve waarde
- Audiovisuele middelen en producten met onder andere filmpjes van Steenwijk
- Handel en industrie; in deze collectie zijn bijzondere Steenwijker collectieonderdelen opgenomen maar eveneens heel algemene collectieonderdelen. Bij deze collectie is de artistieke waarde van de Monsieur meubels, onbekend
- Archeologie en geologie
- Een onderdeel van de collectie speelgoed en onderwijs, namelijk de Wildebras poppen
- Brandblusmiddelen; één bijzonder object dat bij de brandweer is opgeslagen
- Een onderdeel van de zilverwerk collectie, namelijk de Bijkamp- collectie; de artistieke waarde is onbekend

Deze deelcollecties kunnen in principe onderdeel zijn van het nieuwe museum. Echter, er zijn dubbelingen in de collecties en er zijn objecten die minder van belang zijn voor het verhaal van Steenwijk. Geadviseerd wordt alle object per stuk te waarderen en dubbelingen en minder interessante objecten af te stoten volgens de LAMO.

Deelcollecties die geen specifieke relatie hebben met Steenwijk maar waarvan onderdelen een educatieve waarde hebben die gebruikt kan worden om de verhalen van Steenwijk te versterken

- Winkelinrichting en kantoorinrichting
- Speelgoed algemeen en onderwijs (dus de collectie zónder de Wildebras poppen)
- kleding en handwerken
- Diversen; enkele objecten hebben een waarde voor het verhaal van Steenwijk waaronder een schouw in art-nouveau stijl uit een woning uit Steenwijk. Bij de schouw is de artistieke waarde niet beoordeeld
- Boeken en kaarten; veel reproducties van kaarten. De bijna complete almanak van Steenwijk kan wél onderdeel zijn van de verhalen van Steenwijk

Deze deelcollecties kunnen ontzamd worden. Echter, vanwege de hoge belevingswaarde van de objecten wordt geadviseerd een selectie van objecten uit deze deelcollecties te behouden als educatieve collectie. Deze geselecteerde collectieonderdelen moeten eerst administratief worden ontzamd volgens de LAMO om het vervolgens als educatieve collectie te kunnen behouden.

De niet geselecteerde collectie kan worden ontzamd met als doel te zorgen voor herplaatsing.

Deelcollecties die geen specifieke relatie hebben met Steenwijk en kunnen worden afgestoten:

- Porselein; een collectie Chinees porselein dat uit een legaat komt en eigendom was van een welgestelde dame in Steenwijk. De artistieke waarde van de collectie is onbekend. Het porselein heeft geen bijzondere waarde voor Steenwijk.
- Gereedschappen; er is geen relatie met Steenwijk. Het betreft gereedschap dat in de 20ste eeuw algemeen gebruikt werd en overal nog beschikbaar is.

Deze deelcollecties kunnen ontzamd worden volgens de LAMO, mits er geen bijzondere bepalingen zijn gesteld bij de schenking van de objecten.

Collectie Instituut Hildo Krop

In de kelders van Villa Rams Woerthe is een prachtige collectie van een van de belangrijkste beeldhouwers van Nederland, Hildo Krop, ondergebracht. Deze zeer bijzondere collectie loopt uiteen van beelden, mallen van beelden, ruimtelijke schetsen, toegepaste kunst, grafische vormgeving maar ook documentatie van en over de kunstenaar.

De Commissie Beeldende Kunst van Steenwijk verzamelde enkele jaren een representatieve collectie Hildo Krop. Met de aankoop van twee atelierinventarissen van de dochter van de kunstenaar werd een stevige basis gelegd voor het toekomstige museum. Daarnaast vonden nog een groot aantal gerichte aankopen plaats en ontving de gemeente een aantal schenkingen. Steenwijk kan zich met deze collectie gelukkig prijzen. De collectie Krop is van grote cultuurhistorische waarde en vormt dan ook een uitstekende basis voor tentoonstellingen met bovenregionale betekenis.

Op 10 januari 2006 is besloten het Hildo Krop Museum op te richten. Op 1 december 2014 is de Stichting Instituut Collectie Krop opgenomen in het Nederlandse Museumregister en is derhalve een geregistreerd museum. Vergeleken met de andere musea is Hildo Krop een jong museum.

De Hildo Krop deelcollecties zijn selectief tot stand gekomen. Het museum heeft uitsluitend objecten toegevoegd aan de collecties die passen binnen het verzamelbeleid van het museum. Eén van de criteria is dat men geen collectie uit de Amsterdamse periode van Krop verzamelt. Schenkingen uit de Amsterdamse periode worden doorverwezen naar Museum het Schip in Amsterdam, waar ze thuishoren.

De collecties zijn goed gedocumenteerd met catalogi van verschillende tentoonstellingen. De collectie van het Instituut Hildo Krop museum is tot 2015 geregistreerd in Adlib na 2015 is de collectie zeer volledig geregistreerd in Word. Er zijn twee prints beschikbaar. Er is een website beschikbaar waar de Steenwijkse collectie van Krop, online toegankelijk is gemaakt voor publiek.⁴⁴

Collectieanatomie Stichting Instituut Collectie Krop

De collectie bestaat uit de volgende deelcollecties:

• Schilderijen: olieverf en pastelkrijt	21
• Tekeningen en schetsen	235
• Grafisch werk: o.a. houtsneden	127
• Beeldhouwwerk: steen, hout, terracotta en gips	280
• Keramiek: Eskaf	91
• Maskers	17
• Meubelen	20
• Reliëfs (overige)	168
• Reliëfs: penningen	28
• Portretten: brons, terracotta en gips	106
• Tegels: niet Eskaf	17
• Diversen: ivoor, glas-in-lood, tapijten, beitels	101
• Mallen	188
• Documentatiearchief: brieven, foto's en boeken	

⁴⁴ <https://www.archieven.nl/nl/>.

Resultaat collectiewaardering Stichting Instituut Collectie Krop

Topcollecties

De deelcollecties die door het museum aangemerkt worden als de topcollectie binnen de collectie Krop zijn: de deelcollectie met Eskaf keramiek, het grafische werk, het beeldhouwwerk, de maskers, de meubelen, de portretten en het documentatiearchief.

De deelcollectie Eskaf keramiek heeft een directe relatie met Steenwijk en de collectie van het Stadsmuseum. De Eskaf fabriek is opgericht door de vader van Hildo Krop en Krop heeft ontwerpen gemaakt voor de fabriek. In de overige collecties zijn ook beelden gemaakt voor het oorlogsmonument in Steenwijk. Ook deze beelden hebben een historische relatie met de stad Steenwijk.

De maskers behoren tot de topcollectie maar hebben minder een relatie met de overige deelcollecties in beheer van het Hildo Krop museum. De maskers zijn echter uniek. Er zijn in Nederland nog maar enkele bekend. Vanwege de uniciteit worden ze gezien als topcollectie.

De meeste meubelen zijn niet uniek maar geven wel een beeld van de ontwikkeling in kunststijlen van Hildo Krop. Uniek in deze collectie zijn de tapijten met bijbehorende meubelen. Als ensemble kan dit onderdeel van de deelcollectie gerekend worden tot de topcollectie.

Het documentatiearchief met daarin persoonlijke brieven en aantekeningen van Krop behoort ook tot de topcollectie. Het is van grote waarde voor onderzoek naar het leven en werk van Hildo Krop.

Collecties met een grote ensemble waarde

De deelcollecties tekeningen en schetsen, de schilderijen, de penningen, de mallen, tegels (niet Eskaf), reliëfs (algemeen) en 'diversen' met ivoor, glas en lood en tapijten worden gezien als collecties met een hoge biografische waarde en zijn van belang voor onderzoek en verhalen met betrekking tot het leven en werk van Hildo Krop.

De schilderijen van Krop zijn gemaakt in zijn beginjaren. Het is geen topcollectie en heeft weinig betekenis voor het verhaal over Krop en zijn latere kunstenaarschap. De deelcollectie heeft ontwikkelingsmogelijkheden. Zo is de herkomst van objecten deels onbekend. Na onderzoek zou deze collectie in waarde kunnen toenemen. Deze deelcollectie is op dit moment vooral van waarde om het verhaal over van Krop te completeren.

De tekeningen en schetsen bestaan uit bouwtekeningen voor onder andere monumenten, schetsboeken waaronder een heel kwetsbaar schetsboekje van Krop, en losse tekeningen. De collectie is geen topcollectie in zichzelf maar heeft grote ensemble waarde in relatie met de monumenten die Krop heeft gemaakt.

De penningen vormen een heel eigen deelcollectie van hoge museale waarde. Bij een tentoonstelling over penningen kwamen veel bezoekers.

De gipsen beelden en de mallen uit de deelcollecties 'beeldhouwwerk' en 'mallen' zijn uniek en van grote waarde voor het verhaal over Krop, zijn tijdgenoten en zijn technieken.

De deelcollectie tegels (niet Eskaf) hebben geen directe relatie met Steenwijk, maar zijn een aanvulling op zijn werk. De deelcollectie bevat o.a. tegels van een bankgebouw in Doetinchem.

De deelcollectie reliëfs (algemeen) hebben een ensemblewaarde, het gaat hierbij vooral om architectonische toepassingen, onder andere aan het geboortehuis van Krop.

De deelcollectie diversen omvat onder andere glas en lood, ivoor en reliëfs. Het museum heeft een glas-en-lood object in bruikleen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Uit onderzoek bleek dat het museum

tekeningen van het object in de collectie had. Daardoor kon de conservator van de Rijksdienst de ramen toeschrijven aan Hildo Krop.

Collectie Kermis en Circusmuseum

Dit museum, gehuisvest aan de Onnastraat én de Markt, naast het Stadsmuseum, is al enige jaren gesloten omdat de stichting geen mogelijkheid zag het museum open te houden. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van het museum en de collectie. Het museum heeft een zeer brede en uitgebreide collectie. Het museum was geliefd bij gezinnen met kinderen vanwege de aantrekkelijkheid van veel objecten zoals de miniaturen die men in beweging kon zetten.

De gemeente Steenwijkerland heeft onderzoek laten doen naar de collectie; er heeft een collectiewaardering plaatsgevonden en op moment van schrijven wordt de collectieregistratie van alle objecten bijgewerkt. Uit deze collectiewaardering blijkt dat enkele deelcollecties kunnen worden ontzamd. De conclusies van deze collectiewaardering zijn in dit onderzoek meegenomen.

De collectie is in 2018 geïnventariseerd en gewaardeerd door *FJM van Hellemond, Erfgoed projectmanagement* in opdracht van de gemeente Steenwijkerland. Aanleiding van de waardering is dat de gemeente wil weten wat de museale waarde is van de collectie van de collectie van het museum.

De collectie van het Kermis en Circusmuseum is in 2018 gewaardeerd aan de hand van de Museale Weegschaal door het bureau Hellemond in opdracht van de gemeente Steenwijkerland. Wij hebben bij onze beoordeling in het kader van onze opdracht gebruik gemaakt van dat rapport. Op grond van de beoordelingen en de inhoudelijke motivatie uit dat rapport hebben wij de collectie uitsluitend gewaardeerd op de criteria die aansluiten bij het *Verhaal van Steenwijk*: het historische en informatieve criterium, het criterium naar de actualiteitswaarde en het criterium *belevingswaarde*.

Vastgesteld is dat bijna geen enkel onderdeel uit deze deelcollectie past in het *Verhaal van Steenwijk*. Wel kunnen sommige deelcollecties een bijdrage leveren aan de beleving van de geschiedenis van stad. De uitwerking van de resultaten inclusief het advies per deelcollectie is opgenomen in een bijlage bij dit rapport. De deelcollecties die niet kunnen worden meegenomen naar het nieuwe museum kunnen worden ontzamd volgens de LAMO. Breng daarbij vooraf aan welke selectie goed voor de educatieve mogelijkheden kan worden ingezet.

De deelcollecties zijn in het kader van dit haalbaarheidsonderzoek aanvullend gewaardeerd op basis van de aanvullende criteria met betrekking tot de verhalen van Steenwijk.

Collectieanatomie Kermis- en Circusmuseum

De collectie van het museum bestaat uit de volgende deelcollecties⁴⁵:

- Miniatuur kermisattracties
- Collectie clowns
- Collectie circusartiestenkleding
- Podiummolen en kermisattracties op ware grootte
- Vestzaktheater
- Collectie theaterfiguren
- Collectie Peppi en Kokki
- Fotocollectie bloemencorso's
- Collectie speelgoedfiguren

⁴⁵ De gegevens komen uit: Hellemond-Kreeuseler, *Waardering Kermis- en Circuscollectie* (2018)

- Bibliotheek: boek-, documentatie- en historisch fotomateriaal
- Muziekinstrumenten

Resultaten collectiewaardering Kermis- en Circusmuseum

De resultaten zijn hieronder in een schema weergegeven. Het betreft het advies naar aanleiding van de collectiewaardering van Van Hellemond en BdW Museumadvies, opgesteld door BdW Museumadvies.

	Deelcollectie	Waardering van Van Hellemond (Waardering Kermis- en Circusmuseum)	Waardering BdW Museumadvies (Waardering <i>Verhaal van Steenwijk</i>)	Aanbeveling BdW Museumadvies & Van Hellemond
1	Miniatuur kermisattracties	De gehele collectie is het behouden waard met uitzondering van de stukken op de zolder. Daarvan is een groot deel kapot of incompleet. Per stuk dient bekeken te worden of dat het behouden waard is.	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde: De collectie sluit aan bij collectie Stadsmuseum: <i>Industrie en Handel</i> : Bosma ijs (miniatuur). De overige collectieonderdelen zouden kunnen passen bij 'vermaak in Steenwijk'. Collectie is deels gemaakt in Steenwijk en heeft een hoge belevingswaarde. De overige collectie heeft een hoge belevingswaarde en een selectie kan eveneens bijdragen aan de beleving van de verhalen in Steenwijk	Per stuk dient bekeken te worden of dat het behouden waard is en of het aansluit bij de kernwaarden van Steenwijk & het <i>Verhaal van Steenwijk</i> . De geselecteerde objecten kunnen onderdeel worden van de museale <i>Collectie Steenwijk</i> Geadviseerd wordt eveneens een selectie te maken van de overgebleven objecten met een hoge belevingswaarde die een aanvulling kan zijn op de collectie van het Stadsmuseum en het <i>Verhaal van Steenwijk</i> . Deze selectie van objecten kan worden ingezet als gebruikscollectie. ⁴⁶ De stukken op zolder kunnen (grotendeels) worden afgestoten

⁴⁶ Om een collectie uit de museale collectie te halen en onder te brengen in de gebruikerscollectie van het museum moet de collectie formeel worden ontzamd volgens de LAMO.

2	Miniatuur circussen en aanverwante attributen	Deze collectie is het behouden waard.	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Onderdelen van deze deelcollectie zouden kunnen passen bij 'vermaak in Steenwijk' (o.a. Boltini). De collectie heeft een hoge belevingswaarde en een selectie kan bijdragen aan de beleving van de verhalen in Steenwijk	Geadviseerd wordt een selectie te maken van objecten die passen bij het <i>Verhaal van Steenwijk</i> en een selectie van objecten met een hoge belevingswaarde die een aanvulling kan zijn op de collectie van het Stedsmuseum en het <i>Verhaal van Steenwijk</i>. De geselecteerde objecten die passen bij het <i>Verhaal van Steenwijk</i> kunnen onderdeel worden van de museale <i>Collectie Steenwijk</i>. De selectie van objecten met een hoge belevingswaarde kan worden ingezet als gebruikscollectie.
3	Collectie clowns	Het advies is en deel van de collectie te behouden, namelijk dat deel dat van belang is om het verhaal van de clown en zijn verschillende verschijningsvormen te vertellen.	De deelcollectie die van belang is om het verhaal van de clown en zijn verschillende verschijningsvormen te vertellen is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Er is geen relatie met de kernwaarden van Steenwijk en/of met de verhalen van Steenwijk.	De collectie sluit niet aan bij kernwaarden & het <i>Verhaal van Steenwijk</i> en kan derhalve worden afgestoten.

4	Collectie circusartiesten-kleding	Deze collectie is volgens de waardering het behouden waard.	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. De deelcollectie zou kunnen passen bij 'vermaak in de stad'. Verder is er geen relatie met de kernwaarden van Steenwijk en/of met de verhalen van Steenwijk. De collectie heeft een hoge belevingswaarde en een selectie kan bijdragen aan de beleving van de verhalen in Steenwijk	Geadviseerd wordt een selectie te maken van objecten met een hoge belevingswaarde die een aanvulling kan zijn op de collectie van het Stedsmuseum en het <i>Verhaal van Steenwijk</i>. Deze selectie van objecten kan worden ingezet als gebruikscollectie.
5	Podiummolen en kermisattracties op ware grootte	De stukken die van oorsprong niet op de kermis staan (..) en enkele spellen die op de buitenplaats staan zouden afgestoten kunnen worden. De rest is het behouden waard.	De stukken die van oorsprong niet op de kermis staan (..) en enkele spellen die op de buitenplaats staan zijn niet aanvullend gewaardeerd. Ook is gekeken of de objecten als gebruikerscollectie een aanvulling kunnen zijn in de Collectie Steenwijk. De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de	Geadviseerd wordt een selectie te maken van objecten met een hoge belevingswaarde die een aanvulling kan zijn op de collectie van het Stedsmuseum en het <i>Verhaal van Steenwijk</i>. Deze selectie van objecten kan worden ingezet als gebruikscollectie.

			cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. De collectie heeft een hoge belevingswaarde en een selectie kan bijdragen aan de beleving van de verhalen in Steenwijk	
6	Vestzaktheater	De historische stukken in het theater zijn het behouden waard en kunnen deels ondergebracht worden in andere deelcollecties.	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. De collectie heeft geen museale waarde	Geadviseerd wordt een selectie te maken van objecten met een hoge belevingswaarde die een aanvulling kan zijn op de collectie van het Stedsmuseum en het <i>Verhaal van Steenwijk</i>. Deze selectie van objecten kan worden ingezet als gebruikscollectie.
7	Collectie theaterfiguren	Een groot deel van de collectie past niet binnen het thema kermis- en circus, dat deel zou afgestoten kunnen worden. De clownsfiguren van Gerritsen kunnen wel behouden blijven en kunnen in samenhang worden bekeken.	Het deel van de deelcollectie dat niet past binnen het thema kermis- en circus is niet meegenomen in de waardering. De deelcollectie clownsfiguren van Gerritsen is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Er is geen relatie met de kernwaarden van Steenwijk en/of met de verhalen van Steenwijk.	De collectie sluit niet aan bij kernwaarden & het <i>Verhaal van Steenwijk</i> en kan derhalve worden afgestoten.

8	Collectie Peppi en Kokki	De collectie past niet in de thematiek van het Kermis- en Circusmuseum. Kan derhalve worden afgestoten.	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Er is geen relatie met de kernwaarden van Steenwijk en/of met de verhalen van Steenwijk.	De collectie sluit niet aan bij kernwaarden & het <i>Verhaal van Steenwijk</i> en kan derhalve worden afgestoten.
9	Fotocollectie bloemencorso's	De collectie past niet in de thematiek van het Kermis- en Circusmuseum. Kan derhalve worden afgestoten. Het is aan te raden de collectie onder te brengen in een gemeentearchief	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Sluit ten dele aan bij de kernwaarden & Steenwijk.	Het onderdeel van de deelcollectie dat aansluit bij de kernwaarden & het <i>Verhaal van Steenwijk</i> is het behouden waard Het is aan te raden de collectie onder te brengen in een gemeentearchief
10	Collectie speelgoedfiguren	De collectie past niet in de thematiek van het Kermis- en Circusmuseum. Het is aan te raden de collectie te ontzamen.	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Er is geen relatie met de kernwaarden van Steenwijk en/of met de verhalen van Steenwijk.	De collectie sluit niet aan bij kernwaarden & het <i>Verhaal van Steenwijk</i> en kan derhalve worden afgestoten.
11	Bibliotheek: boek-, documentatie- en	Moet onderzocht worden. Het is aan te raden de collectie onder	De deelcollectie is aanvullend gewaardeerd op basis	De collectie moet nader onderzocht worden op de relatie met het

	historisch fotomateriaal	te brengen in een archief	van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. Het is niet duidelijk welke relatie de collectie heeft met de kernwaarden van Steenwijk en/of met de verhalen van Steenwijk	<i>Verhaal van Steenwijk.</i> Het is aan te raden de collectie onder te brengen in een archief
12	Muziekinstrumenten	De instrumenten die vroeger op een kermis hebben gestaan of in een circus zijn gebruikt kunnen worden behouden. De losse instrumenten zonder verhaal of kennis over herkomst kunnen worden afgestoten	De losse instrumenten zonder verhaal of kennis over herkomst kunnen worden afgestoten. De instrumenten die vroeger op een kermis hebben gestaan of in een circus zijn aanvullend gewaardeerd op basis van de relatie met Steenwijk, de kernwaarden van Steenwijk, de cultuurhistorische waarde voor Steenwijk en de belevingswaarde. De collectie heeft een hoge belevingswaarde en een selectie kan bijdragen aan de beleving van de <i>Verhalen in Steenwijk</i>	Geadviseerd wordt een selectie te maken van objecten met een hoge belevingswaarde die een aanvulling kan zijn op de collectie van het Stads museum en het <i>Verhaal van Steenwijk.</i> Deze selectie van objecten kan worden ingezet als gebruikscollectie.

Bijlage 2 Huisvestingseisen: behoud en beheer van de collectie

Temperatuur, luchtvochtigheid en lichtsterkte zijn van grote invloed op de snelheid waarmee objecten achteruitgaan. Een van de belangrijkste taken van een museum is de zorg voor de collectie. De hoofdpoging bij het bewaren van collectie is om de degeneratie van materiaal zo veel mogelijk te vertragen zodat deze zolang mogelijk bewaard blijft voor volgende generaties. Dit betekent dat in alle ruimtes waar collectie staat of moet kunnen staan rekening moet worden gehouden met licht- en klimaateisen voor de collectie. Dit betreft dus zowel het collectiedepot als expositieruimtes. De eisen zijn afhankelijk van de materiaalsoort en de waarde van afzonderlijke objecten.

In de praktijk betekent dit dat collectiedepot en tentoonstellingsruimtes geklimatiseerd (temperatuur en luchtvochtigheid) moeten zijn, dat er maatregelen moeten worden getroffen om ervoor te zorgen dat UV en lux-waarden (licht) voldoen aan eisen, dat er maatregelen getroffen moeten worden om ongedierte te voorkomen en dat er maatregelen getroffen moeten worden ter voorkoming van schade en diefstal.

Klimaateisen

Voor veruit het grootste deel van het collectiedepot geldt als werkbare waarde een temperatuur van 19 à 20 graden bij een RV van ongeveer 50%. Dit mag afwijken. Zo is de RV op een voor de collectie aanvaardbaar niveau zolang deze zich tussen 35 en 65 % bevindt. De temperatuur moet zich bevinden tussen 13 en 25 graden Celsius. Dit zijn dus zeer ruime marges, maar het allerbelangrijkst is dat de waarden zo constant mogelijk zijn. De temperatuur mag in principe niet meer dan ongeveer 2 graden Celsius afwijken van het gemiddelde en mag per uur niet meer dan ongeveer 1% veranderen. Voor de RV geldt een acceptabele fluctuatie van maximaal ongeveer 6% en mag de wisseling per uur niet hoger zijn dan ongeveer 3%.

Bij de uiteindelijke keuze voor de gemiddelde waarden geven we in overweging om de eisen voor collectiedepot en expositieruimtes zoveel mogelijk gelijk te stellen. Uiteraard speelt het energiegebruik bij het bepalen van deze waarden ook een grote rol. Het meest optimale klimaat kost vaak veel energie. Daarom zoeken we in dit soort situaties naar een acceptabele tussenweg. Die kunnen we bereiken door voor collectie waaraan hoge klimatologische eisen zijn verbonden aparte maatregelen te nemen. Hier komen we aan het eind van deze bijlage op terug. Door deze extra maatregelen voor kwetsbare collectieonderdelen kunnen we voor de overgrote meerderheid van de collectie volstaan met minder hoge eisen. Binnen de hier geformuleerde grenzen kunnen de uiteindelijke waarden worden bepaald bij het ontwerpen van de installatietechniek.

Eisen m.b.t. licht

Alle materialen verlangen verschillende lux- en UV- waarden daarom moet de lichtsterkte per object worden afgestemd. Het is aan te raden verlichting aan te schaffen waarvan de lichtintensiteit kan worden afgesteld en waarin geen UV zit. UV uit buitenlicht kan worden tegengegaan door UV folie te gebruiken. Lichtsterkte kan worden gedempt door speciale gordijnen te plaatsten. Op de plaats waar collectie staat in depots moet licht zoveel mogelijk worden uitgebannen.

Inrichting depot

Voor de inrichting van het depot zijn stellingkasten nodig. We adviseren te onderzoeken of er gebruik gemaakt kan worden van gebruikte magazijn- of stellingkasten. Deze zijn goedkoper en vaak ruim voorradig op de markt voor gebruikte bedrijfsinventaris. Mogelijk kan ook een deel van het huidige opslagmeubilair worden gebruikt.

In het depot moet verder een klein computernetwerk met enkele werkstations worden aangebracht en enkele andere eenvoudige kantoorfaciliteiten aanwezig zijn. De werkruimte moet een afgescheiden ruimte zijn zodat de stabiliteit van het klimaat in het depot met objecten zo weinig mogelijk wordt verstoord.

Op eenvoudige wijze kunnen met regelwerk, gipsplaten en mogelijk isolatie drie kleine ruimtes worden afgescheiden van de rest van het depot: een speciaal geklimatiseerde ruimte waar kwetsbare collectie wordt bewaard (zie hieronder bij *Kwetsbare onderdelen van de collectie*), een quarantaineruimte waar aanwinsten worden opgeslagen in afwachting van opname in de collectie en een kantoor/werkplaats. Hier staat een grote tafel waar medewerkers collectie kunnen inspecteren en in het collectieregistratiesysteem kunnen muteren.

Metingen en maatregelen

In de dagelijkse praktijk van het museum moeten verder maatregelen worden getroffen worden om de collectie te beschermen tegen stof, plaagdieren en schimmels. De opslag in depot moet in geschikte materialen plaatsvinden en collectie moet op een juiste wijze gehanteerd en verplaatst worden.

Het monitoren van de klimaatomstandigheden dient permanent te gebeuren. Met zogenaamde 'dataloggers' worden metingen verricht die in een database worden bewaard. De meetgegevens kunnen doorlopend ingekeken worden en er kunnen overzichten worden gemaakt van het verloop. Dit is van belang om eventuele afwijkingen snel te constateren en in te kunnen grijpen.

Lichtmetingen moeten worden verricht op het moment dat er een nieuwe tentoonstelling wordt ingericht

Kwetsbare onderdelen van de collectie

In de museumcollecties Hildo Krop, Stadsmuseum, Kermis en Circusmuseum bevindt zich een zeer beperkte hoeveelheid objecten die die extra klimatologische zorg behoeven. Het gaat voornamelijk om foto's, tekeningen, papieren documenten en om een collectie beelden uit de collectie Krop.

Sommige gipsen objecten uit de collectie van Krop hebben een metalen binnenwerk. Het gips zelf is onder normale omstandigheden niet erg gevoelig voor de luchtvochtigheid (RV). Zonder metalen binnenwerk kan een gipsen collectie zonder problemen worden bewaard onder dezelfde condities als de rest van de museumcollectie. Echter, als objecten wél een metalen binnenwerk hebben, is extra zorg nodig. Zoals hieronder zichtbaar is corrodeert het metaal gemakkelijk. Daarom geldt voor deze objecten een extra lage RV. Dit kan worden bereikt door in het depot een afzonderlijke ruimte met een lagere RV te creëren.

Voor de papieren collecties en de foto's is het niet kostenefficiënt om speciale voorzieningen aan te brengen terwijl deze voorzieningen al optimaal aanwezig zijn in het gemeentearchief. We adviseren dan ook om de foto's en overige kwetsbare of waardevolle papieren objecten onder te brengen in het depot van het gemeentearchief. Uiteraard moeten daarbij goede afspraken worden gemaakt met een duidelijk protocol met betrekking tot de documentatie en toegankelijkheid van deze collecties voor de museummedewerkers, zodat dit materiaal makkelijk en snel kan worden ingezet bij bijvoorbeeld exposities.

Voor grotere museale objecten met bijzondere klimaateisen kan een afzonderlijke ruimte in het depot worden gemaakt en eventueel gebruik te maken van extra ontvochtigers of bevochtigers, afhankelijk van de materiaaleisen.

Veiligheid

Tot slot wijzen we op de noodzaak om maatregelen te nemen om schade en diefstal te voorkomen. Bij schade moet bijvoorbeeld gedacht worden aan brandpreventie en, in de expositie, de kwetsbaarheid van objecten ten opzichte van bezoekers (aanraken, vernieling, diefstal). In het depot moet aandacht besteed worden aan een toegangsprotocol, om te voorkomen dat mensen met minder goede bedoelingen toegang hebben tot de objecten.

Bijlage 3 Stappenplan exposities en inrichting

Onder leiding van de kwartiermaker en gecoördineerd door de medewerker publiek -die samen het opdrachtgeverschap verzorgen- worden de volgende processtappen doorlopen om te komen tot de inrichting van vaste expositie. Afhankelijk van de wijze van totstandkoming kan dit stappenplan eventueel ook toegepast worden bij het tot stand brengen van tijdelijke tentoonstellingen.

Stap 1: Schetsontwerp

Het schetsontwerp behelst een vlekkenplan, waarin de ruimte is ingedeeld aan de hand van de gekozen thema's. Bij elk thema is aangegeven op welke manier dit thema wordt verbeeld en in grote lijnen welke overdrachtsmiddelen (films, teksten, foto's, collectie etc.) in de respectievelijke onderdelen worden toegepast. Bij het schetsontwerp wordt een eerste raming van de kosten gemaakt. Deze raming wordt getoetst aan de cijfers uit voorliggend rapport en aan de hand hiervan wordt het schetsontwerp eventueel bijgesteld.

Op basis van het schetsontwerp en de bijhorende kostenraming worden de hieronder genoemde stadia 2, 3 en 4 indien mogelijk integraal aanbesteed.

Stap 2: Voorlopig ontwerp

In het voorlopig ontwerp is op detailniveau bepaald welke onderdelen op welke plaats worden geplaatst en is een nauwkeurige beschrijving opgenomen van uitgekozen of te produceren collectie en overdrachtsmiddelen. Bij het voorlopig ontwerp wordt een begroting van de kosten gemaakt. Deze begroting wordt getoetst aan de cijfers uit het schetsontwerp en aan de hand hiervan wordt het voorlopig ontwerp eventueel bijgesteld.

Stap 3: Definitief ontwerp

Het definitief ontwerp bestaat uit werktekeningen op basis waarvan dragers (vitrines en dergelijke kunnen worden vervaardigd, scripts van audiovisuele presentaties, voorlopige teksten, collectielijstjes (en precieze aanduiding waar deze geplaatst worden), kleurenschema's, huisstijl van het geheel, etc. In dit stadium vindt ook al een groot deel van de content-ontwikkeling plaats, zoals de redactie en scripts van te maken filmpjes, tentoonstellingsteksten, een audiotour etc. Bij het definitief ontwerp is de begroting uit de voorlopig-ontwerpfase taakstellend. Overschrijding van de kosten van het definitief ontwerp leidt 'automatisch' tot het verwerpen van de plannen, tenzij dit gebeurt op verzoek van de opdrachtgever.

Stap 4: Coördinatie productie

In dit stadium is in principe de besluitvorming voltooid en worden onder regie van de tentoonstellingsontwerper en het museum alle onderdelen geproduceerd en wordt uiteindelijk de tentoonstelling volledig ingericht. Dit gebeurt op basis van een begroting die even hoog is als die uit de definitief-ontwerpfase en die voor de productiefase verder is gedetailleerd.

Bijlage 4 Toelichting Formatie

1. Betaalde medewerkers in het museum

Achter de titel van elke functie is indicatief aangegeven welke schaal (uit de Museum CAO) aan een functie verbonden kan worden en hoeveel jaar ervaring een functionaris bij aanvang zou moeten hebben.

Directeur 0,8 fte (13-10)

De directeur is een ervaren persoon met een zeer breed netwerk in de erfgoedsector. Hij of zij heeft grondige kennis van kunstgeschiedenis (bijvoorbeeld omdat hij of zij dat gestudeerd heeft), is met name goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen op het gebied van moderne en hedendaagse kunst en design, maar heeft ook affiniteit met streekgeschiedenis. Hij of zij heeft zakelijk inzicht en ervaring in het produceren van (bij voorkeur) tentoonstellingen of andere culturele producties en is goed in staat om projecten op het gebied van streekgeschiedenis te ontwikkelen. Hij of zij beschikt over uitstekende contactuele eigenschappen, overziet grote verbanden, maar heeft ook oog voor detail.

Taken: Dagelijkse leiding aan de organisatie (delegeert onderdelen van die leiding aan andere medewerkers). Versterking maatschappelijke betekenis van het museum in Steenwijk en (ver) daarbuiten. Schrijft of laat schrijven: meerjarenbeleidsplannen, jaarplannen, meerjarenbegrotingen, jaarbegrotingen, jaarverslagen en jaarrekeningen, legt deze ter besluitvorming voor aan het bestuur en voert deze uit. Bouwt en onderhoudt landelijke en internationale contacten die tot nieuwe projecten kunnen leiden en initieert nieuwe projecten. Bouwt en onderhoudt een netwerk in het lokale en nationale bedrijfsleven, met fondsen, met lokaal, regionaal en landelijk openbaar bestuur en met collega-erfgoedinstellingen. Verzorgt de algemene externe vertegenwoordiging van de stichting.

Medewerker Collectiebeheer 0,6 fte (8-5)

De medewerker collectiebeheer is sociaalvaardig en veranderingsbereid en kan goed improviseren. Hij of zij heeft ervaring met het behoud en beheer van erfgoed en heeft praktische kennis van gangbare systemen en protocollen op dit gebied. Hij of zij heeft kennis en ervaring met beheer en behoud van museale voorwerpen, bijvoorbeeld verkregen met een opleiding aan de Reinwardt Academie.

Taken: De medewerker collectiebeheer maakt samen met de directeur een uitvoeringsplan voor het beheer en behoud van de collectie en voert dit samen met een groep van (afhankelijk van hun vaardigheden en beschikbaarheid) vijf tot vijftien vrijwilligers uit. Tot de dagelijkse werkzaamheden van de collectievrijwilligers behoren registratie en documentatie (geen eigen onderzoek naar de collectie), eenvoudig onderhouds- en restauratiewerk transport en opslag en bijhorende administratie bij verwervingen en bruiklenen, begeleiding plaatsing museale objecten in tentoonstellingen.

De medewerker collectiebeheer zorgt voor het tijdig signaleren van problemen op het gebied van behoud en beheer. De medewerker collectiebeheer ondersteunt de vrijwilligers met advies en zorgt dat zij materieel uit de voeten kunnen, bijvoorbeeld door het beheren van het collectie registratiesysteem en het bijhouden van werklijsten en roosters.

Medewerker publiek 0,8 fte (10-7)

De medewerker publiek heeft ruime ervaring met projectmanagement in de toerisme- en recreatiesector, of in het cultuurveld. Hij of zij is pro actief en geeft als sparringpartner van de directeur gevraagd en ongevraagd advies over mogelijkheden van nieuwe projecten. De medewerker publiek is sociaalvaardig en stressbestendig.

Taken: Initiëren en organiseren van tentoonstellingen, evenementen, lezingen, cursussen etc. Redigeren van persberichten, ontwikkeling en opdrachtgeverschap bij pr-campagnes bij projecten, ontwikkelen en opdrachtgeverschap van educatieve projecten, organiseren en dagelijkse voortgang toeristische informatiepunten in museum en stationslocatie, ontwikkelen en opdrachtgeverschap website, social-mediastrategie.

Facilitair medewerker / medewerker techniek 0,6 fte (7-5)

De facilitair medewerker / medewerker techniek is sociaalvaardig en veranderingsbereid, kan goed improviseren en uitstekend delegeren. Hij of zij heeft door opleiding of ervaring basale kennis op het gebied van installatietechniek en veiligheid in publiekstoegankelijke gebouwen.

Taken: Zorg voor het dagelijkse onderhoud van gebouw en interieur, logistieke ondersteuning bij verhuur en bij opbouw of ontmanteling van tentoonstellingen en de algemene veiligheid in en rond het gebouw. De medewerker verzorgt zelf de eenvoudige werkzaamheden of coördineert dat een van de ongeveer vijf vrijwilligers dat doen, die elk een deeltaak hebben op het gebied van dagelijks onderhoud. Daarbij hoort zes dagen per week ook een dagelijks 'opstartrondje' van de expositie (met bijhorende 'trouble shooting') op het moment dat het museum 's morgens open gaat voor bezoekers. De medewerker coördineert de werkzaamheden die uitgevoerd worden door externe opdrachtnemers, zoals installatiebedrijf, telecombedrijf, beveiligingsbedrijf, etc.

Weekendmedewerker 0,4 fte (4-1)

Twee gastvrije, flexibele en stressbestendige weekendmedewerkers met elk een aanstelling van 0,2 fte zorgen voor de coördinatie tijdens openingstijden van het museum waarop de overige vaste betaalde medewerkers niet aanwezig zijn, met name in de weekends.

Medewerker financiële administratie 0,4 fte (6-4)

Taken: Dagelijkse financiële administratie, afhandeling kasverkeer, dagelijks opening en sluiting kassa's, salarisadministratie, beheer inkomsten en uitgaven bij projecten.

Medewerker schoonmaak 0,4 fte (2-1)

Taken: zes dagen per week gemiddeld twee uur per dag schoonmaak.

2. Onbetaalde medewerkers in het museum

Publiekstaken

Dit betreft de dagelijkse ondersteuning van de hospitality in het museum en de Toeristische Informatiepunten: alle baliewerkzaamheden in de winkel, galerie het toeristische informatiepunt en de publiekmedewerkers in de expositieruimtes. De groep vrijwilligers die dit verzorgt is ook inzetbaar bij georganiseerde activiteiten, zoals een avondlezing, zaalhuur en dergelijke. Overwogen kan worden om ook de stadsgidsen organisatorisch deel te laten uitmaken van deze medewerkersgroep.

Publieksvrijwilligers kunnen ook worden ingezet bij het ontwikkelen en uitvoeren van educatieve projecten en extramurale projecten, zoals zogeheten *reminiscentie-projecten* met ouderen, waarbij aan de hand van voorwerpen uit de collectie herinneringen en verhalen worden opgediept.

De vrijwilligers Publiek worden gecoördineerd door de betaalde medewerker *publiek*.

Collectietaken

Onbetaalde collectiemedewerkers kunnen o.i. al geworven worden in de eerder in dit rapport beschreven projectperiode die voorafgaat aan de realisatie van het nieuwe museum. Zij kunnen zich in eerste instantie bezighouden met inrichting van een nieuwe depot en aansluitend met de praktische uitvoering van het inhalen van de achterstand op het gebied van de objectenregistratie en met de selectie en afstoting van

onderdelen van de collectie. Aansluitend zullen zij ongetwijfeld druk zijn met de ondersteuning van het samenstellen en uiteindelijk inrichten van de nieuwe vaste expositie met collectie.

De onbetaalde medewerkers Collectie worden gecoördineerd door de betaalde medewerker Collectie. Die kan bepaalde onderdelen van de coördinatie delegeren aan een of meer vrijwilligers.

De medewerker Collectie zorgt ook, samen met de directeur, voor het opzetten en onderhouden van structurele samenwerking met de Historische Vereniging en de gemeentearchivaris.

Technische ondersteuning

Onbetaalde medewerkers Technische Ondersteuning zorgen aan het begin van elke openingsdag van het museum en toeristisch informatiepunt voor een vlekkeloze technische start, het eventueel verrichten van kleine herstelwerkzaamheden of het inroepen van externe partners om storingen te verhelpen. Daarnaast zorgt deze ploeg voor eenvoudig dagelijks onderhoud van het museum en Toeristisch Informatiepunten en voor de technische assistentie bij de realisering van exposities en evenementen. Een speciale taak voor de groep technische ondersteuning is het onderhoud van de automatisering, zowel backoffice (kantoorautomatisering, collectieregistratie en gebouwmanagement) als frontoffice (in de expositie en eventueel in andere publieksruimtes).

De onbetaalde medewerkers technische ondersteuning worden gecoördineerd door de betaalde Facilitair medewerker, die onderdelen van de coördinatie kan delegeren aan een of meerdere onbetaalde collega's.

Onbetaalde medewerkers tentoonstellingen en evenementen

Dit zijn medewerkers die vaak tijdelijk aan het museum gebonden zullen zijn. Zij zijn vanwege hun specifieke expertise werkzaam bij de redactie of logistieke voorbereiding van een tentoonstelling, evenement of publicatie, de ontwikkeling van een nieuw product of een nieuwe werkwijze.

Afhankelijk van hun precieze taak wordt de inzet van deze medewerkers meestal gecoördineerd door de directeur of de medewerker Publiek.

3. Werving onbetaalde medewerkers

Vooraf jongere mensen zijn minder bereid om onbetaald werk te doen voor een museum. Daarbij spelen drie factoren een rol:

- Mensen tussen 16 en 60 jaar oud hebben vanwege hun werk, opleiding of gezinssituatie vaak minder tijd om vrijwilligerswerk te doen.
- Vrijwilligers zijn steeds minder bereid om zich voor een langere periode aan een organisatie te binden.
- In veel musea is de gemiddelde leeftijd van vrijwilligers hoog. Jongere vrijwilligers voelen zich hierdoor vaak minder thuis als vrijwilliger in een museum.

Een van de oplossingen voor dit vraagstuk kan gezocht worden in structurele samenwerking met onderwijsinstellingen. We adviseren om duurzame allianties met onderwijsinstellingen aan te gaan. Wanneer we kijken naar het opleidingsprogramma van Hbo's en ROC's in de driehoek Zwolle – Leeuwarden - Groningen zien interessante aanknopingspunten voor het museum. Bij de hogeschole vinden we o.a. opleidingen Bedrijfskunde, Commerciële Economie, Communicatie en Bouw Associate. Op MBO-niveau zien wij nog meer opleidingen waarmee aansluiting kan worden gezocht, zoals Mediavormgever, Applicatie- en mediaontwikkeling, Marketing en Communicatie, Economie, Financiële Administratie en Bedrijfsadministratie, Gastheer/-vrouw, Leisure & events, Evenementenorganisatie, verkoop/retail.

Bijlage 5 Kwaliteiten kwartiermaker

De kwartiermaker:

- heeft een academisch werk- en denkniveau, heeft kunstgeschiedenis, museumkunde of vergelijkbaar gestudeerd,
- is op de hoogte van *state of the art* ontwikkelingen binnen de beeldende kunst en heeft een hart voor lokale geschiedenis,
- heeft ruime ervaring met het projectmatig ontwikkelen van tentoonstellingen en evenementen in de erfgoedsfeer,
- is thuis in de toeristische sector,
- heeft een netwerk in museaal en bestuurlijk Nederland en binnen de vermogensfondsen op het gebied van economie en cultuur,
- is een benaderbare persoon met oog voor de belevingswereld van gasten en medewerkers en heeft een uitstekende politiek-bestuurlijke antenne.

Bijlage 6 Bestuur

Statuten

Bij het opstellen van statuten, huishoudelijk reglement en een eventueel directiestatuut, als ook bij de samenstelling van het stichtingsbestuur is het van belang dat het museum de *Ethische Code voor Musea en de Governance Code Cultuur* in statuten en jaarstukken onderschrijft en toepast. Ook wordt van een museum verwacht de *Code Culturele Diversiteit* en de *Fair Practice Code* in beleid te integreren.

Samenstelling bestuur

Bij het opzetten van het nieuwe stichtingsbestuur zal gekozen moeten worden voor een bestuur-model of een raad van toezicht-model. Kleine en middelgrote museum kennen vaak een bestuur-model.

Leden van het nieuw te vormen bestuur zouden als volgt kunnen worden gerekruteerd:

- één bestuurslid uit de opgeheven Stichting Instituut Collectie Krop;
- één bestuurslid uit de opgeheven Stichting Stadsmuseum Steenwijk;
- één bestuurslid met een achtergrond in de landelijke museumsector (of daaraan verwant);
- één bestuurslid met grondige actuele kennis van moderne bedrijfsvoering in de erfgoedsector
- één bestuurslid met een stevig netwerk in het bedrijfsleven (met name toerisme) in Steenwijkerland en de regio;
- één bestuurslid met een stevig netwerk in het openbaar bestuur in Steenwijkerland en de regio.

Uit het bestuur wordt een voorzitter, een secretaris en een penningmeester gekozen. De functie van secretaris en penningmeester kan desgewenst in één persoon verenigd worden; de functie van voorzitter kan niet met een van de twee andere functies worden gecombineerd.

Governance Code Cultuur 2019

Het bestuur voldoet aan de acht principes van de Governance Code Cultuur 2019 en doet daar melding van in de statuten, de jaarstukken en op de website van het museum:⁴⁷

Enkele aandachtspunten daarbij zijn:

- De nevenfuncties worden gepubliceerd in het jaarverslag en op website.
- Er is een rooster van aftreden conform de GCC zittingstermijnen: 2x4 jaren.
- Eventuele bezoldiging is beperkt tot niet bovenmatige vacatiegelden voor bestuurders of toezichthouders.
- Er zijn profielschetsen voor bestuurders en/of leden van de Raad van Toezicht als collectief.
- Er is een procedure voor de beoordeling van mogelijke ongewenste belangenverstrengeling.
- Er vindt een periodieke zelfevaluatie plaats van bestuurders of toezichthouders

De gemeente en de museumstichting

De gemeente en de stichting hebben beide een eigen rol bij de duurzame ontwikkeling van het museum. Naast het verzorgen van een exploitatiebijdrage en de huisvesting heeft de gemeente als eigenaar van de collectie een belang bij kwalitatief beheer van de collectie die door de gemeente in beheer wordt overgedragen aan de stichting. Dit moet o.i. gebaseerd zijn op een bruikleenovereenkomst en op beheersopdracht tussen de gemeente en de stichting. De gemeente faciliteert dit met financiering en toetst de kwaliteit van dat beheer vanuit haar opdrachtgeverschap.

⁴⁷ In de GCC 2019 kan RvT meestal ook gelezen worden als 'bestuur' indien het een bestuur-model betreft.

Een daarvoor aan te wijzen medewerker van de gemeente voert namens het gemeentebestuur het opdrachtgeverschap in praktijk uit in de vorm van toezicht op het tijdig vaststellen van een meerjaren-verzamelbeleid (wat verzamelen we wel en wat niet), duurzaam beleid op het gebied van beheer en ontsluiting van de gemeentelijke collectie. Het collectiebeleid van het museum wordt tussen de gemeente en de stichting periodiek geëvalueerd. De betreffende ambtenaar is o.i. ook de eerste contactpersoon namens de gemeente voor praktisch overleg bij de door het museum voorgenomen afstoot van objecten uit de gemeentelijke collectie. Met name in de eerste jaren zal het beheer van de collectie een enigszins complex dossier zijn. Daarom is het o.i. belangrijk dat de ambtenaar die dit vanuit de gemeente doet, een langere periode aan dit dossier verbonden blijft.

Bijlage 7 Integraal Erfgoed

Door het erfgoed in de stad Steenwijk met elkaar te verbinden ontstaat er een volledig verhaal. Dit 'Integraal Erfgoed' zal in de toekomst een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de kwalitatieve versterking van de Verhalen van Steenwijk.

'Binnen de gemeente Breda leefde al enige tijd de behoefte om een visie op haar integrale culturele erfgoed te ontwikkelen. Deze visie zou tot stand kunnen komen uit een samenwerking tussen organisaties op het gebied van roerend, onroerend, archeologisch, landschappelijk en immaterieel erfgoed. De mogelijkheid tot samenwerking deed zich voor op het moment dat het Stedelijk Museum Breda een nieuw plan voor zijn collectie wilde laten maken. (...) Bij het bestuderen van de verzameling bleek dat daarin acht 'verdichtingspunten' te onderscheiden waren. Rond deze punten is de collectie rijker, vollediger, omvangrijker dan op andere terreinen of rond andere momenten in de geschiedenis. (...) Hieruit groeide het idee om (...) (een) visie op al het erfgoed van Breda te ontwikkelen.' Uit: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *'De iconen van Breda Een visie op het integrale erfgoed'* in: Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2, 2019.

Tijdljn-methode

'De ontwikkeling van een tijdlijn vormt een goede basis voor een interactief participatieproject. Diverse partijen uit de gemeenten kunnen worden uitgenodigd om vanuit hun eigen expertise aan de

Naast materieel erfgoed is ook immaterieel erfgoed onderdeel van ‘het verhaal van Steenwijk.

Immaterieel erfgoed zijn *cultuuruitingen die door erfgoedgemeenschappen worden beleefd als erfgoed en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geven. Immaterieel erfgoed wordt steeds opnieuw vormgegeven in samenhang met maatschappelijke veranderingen en in interactie met de sociale omgeving en van generatie op generatie doorgegeven.*⁴⁸ In Steenwijk gaat er daarbij om de *Stads- en Dorpsomroepers*⁴⁹ en *Burgemeester en paasvuur buurtschap Nederland in Steenwijkerland*.⁵⁰ Naast dit immaterieel erfgoed zijn er ook gewoonten en gebruiken die blijken uit mondelinge verhalen van bewoners en vrijwilligers. Het immaterieel erfgoed en de verhalen van de bewoners zijn een belangrijke toevoeging aan de collectie van Steenwijk en kunnen eveneens van waarde zijn om de verhalen van Steenwijk te vertellen.

Hieronder een voorbeeld van een inventarisatie-schema dat kan worden ingevuld door alle erfgoedpartners zoals de musea, plaatselijke monumentenorganisaties, het archief, de historische vereniging enzovoort.

<i>Verdichting in collectie op thema, of icoon</i>	Museumcollecties	Monumenten: gebouwen, bruggen, landschap.	Archiefstukken	Archeologisch depot	Overige
<i>Ontstaansgeschiedenis</i>	Objecten Stadsmuseum	Stenen, schat van Onna,			
<i>Middeleeuwen</i>					
<i>Vesting</i>	Objecten Stadsmuseum	Vestingwallen	Kaarten		
<i>Religie</i>		Kerken in Steenwijk			
<i>Industrie en handel 20e eeuw</i>	Eskaf, Wildebraspoppen, Monsieur meubelen, Tabak, Zilver				
<i>Stadsleven in de 20ste eeuw</i>					
<i>Beeldende kunst Icoon Hildo Krop</i>	Instituut Hildo Krop	Monument van Hildo Krop, Geboortehuis van Hildo krop Reliëf postkantoor van Hildo Krop	Documentatie Hildo Krop		
<i>Stad Steenwijk 2000</i>					
<i>Thema?</i>					
<i>Icoon?</i>					

⁴⁸ <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/watisimmaterieelerfgoed>

⁴⁹ <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/stadsendorpsomroepers>

⁵⁰ <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/buurtchapnederland>

Verantwoording

Voor dit rapport zijn de volgende activiteiten ontplooid:

Studie van literatuur, nota's, brochures en van informatie in eigen beheer;

Een gedetailleerd onderzoek naar de drie gemeentelijke museumcollecties, het huidige beheer daarvan en de mogelijkheden van deze collecties voor de invulling van het museum;

Gerichte bezoeken aan- en desktoponderzoek naar musea in Nederland in het algemeen en een aantal musea in het bijzonder, vooral om de gewenste schaalgrootte van het nieuwe museum in Steenwijk te bepalen. Hierbij zijn ook de ervaringsgegevens betrokken van andere leden van de *Coöperatie MuseumMakers*, met name *Arthur Willemse en Ellen Toonen van Ars Longa*. Onze speciale dank voor hun waardevolle informatie gaat in dit verband ook uit naar *Marjoleine Molenaar en Harry Hoek van NH-EXPO* in Rotterdam. Hieronder een overzicht van de bezochte en onderzochte musea in het kader van dit onderzoek.

Musea

Alkmaar: Stedelijk Museum Alkmaar

Almere: PIT Veiligheidsmuseum

Antwerpen: Fotomuseum

Bellingwolde: Museum de Oude Wolden

Breda: Stedelijk Museum Breda

Den Bosch: Design Museum

Elburg: Museum Elburg

Frederiksoord: Museum de Proefkolonie

Giethoorn: Museum Giethoorn 't Olde Maat Uus

Harderwijk: Stadsmuseum Harderwijk

Leeuwarden: Fries Museum

Maassluis: Museum Maassluis

Maastricht: Museum aan het Vrijthof

Scheveningen: Museum Beelden aan Zee (*Niki de Saint Phalle aan Zee en Gipsotheek*)

Soesterberg: Nationaal Militair Museum

Een, onder regie van BdW uitgevoerd bouwkundig onderzoek door ingenieursbureau Dijkoraad in Zwolle (Margret Brons en Annelies Lely), op basis van een inventarisatie van onder te brengen museumfuncties, naar de huidige museumlocaties aan de Markt en Onnastraat, de Spijkervetstallen in de Kalverstraat en het stationsgebouw;

Een oriëntatie op de inrichtingskosten van exposities en publieksruimtes in het bijzonder en exploitatie van musea in het algemeen aan de hand van informatie die in de loop der jaren opgebouwd is door Taco Pauka, Gertrude van der Veen en andere leden van Coöperatie MuseumMakers en, voor dit onderzoek, consultatie van tentoonstellingsontwerpers en -bouwers.

Gesprekken met betrokkenen van de drie betrokken musea, ambtenaren van de gemeente Steenwijkerland, de historische vereniging als ook directeur van Museum de Oude Wolden in Bellingwolde, een wetenschappelijk medewerker van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en overige stakeholders in

Steenwijk en medewerkers van musea in Nederland. Hieronder een overzicht van personen waarmee is gesproken.

Interviews

Gemeente Steenwijkerland

Bram Harmsma, wethouder economie, recreatie en toerisme, centrumontwikkeling vestingstad, Steenwijkerdiep

Trijn Jongman-Smit, wethouder kunst en cultuur, Unesco Werelderfgoed en buitenplaatsen

Dennes Frikken, contactpersoon en projectleider musea, uitvoerend opdrachtgever bij het haalbaarheidsonderzoek, beleidsmedewerker kunst en cultuur

Harry Aalderink, centrum Manager gemeente Steenwijkerland en Stichting Steenwijk Vestingstad

Ingeborg de Groot, beleidsmedewerker duurzaam toerisme

Hetty ten Kate, beheerder vastgoed, omgevingszorg

Rob Olde Kalter, projectleider binnenstad

René Sturre, senior adviseur economie en toerisme

Cora Vonk, beleidsmedewerker cultuur

Roel Lensing, Gemeentearchief

Externe medewerker

Franjola van Hellemond. Opdrachtnemer waarderingsonderzoek en collectieregistrator collectie Kermis- en Circusmuseum

Historische Vereniging Steenwijk

Wiebe Blauw

Liesbeth Hermans

Vereniging Hendrick de Keyser

Inge Osinga, beheerder Villa Rams Woerthe

Hildo Krop Museum

Wim Heij, voorzitter

Loek van Vlerken

Piet Hendriks (collectiewaardering)

Stadsmuseum Steenwijk

Gradus Laar

Barry Spijkervet

Frank Burger

Bert Kuper

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

Geertje Huisman

Stadsgidsen

Ina Gerding

Dea Getreuer

Sierd Tilma

Galerie Steenwijk

Alie van Kuilenburg, coördinator

Louis Volkers, secretaris

Henk van de Wal, voorzitter

Rabo Theater De Meenthe

Han Evers, directeur

Commissie Beeldende Kunst Steenwijkerland

Dea Getreuer, lid commissie

Museum de Oude Wolden, Bellingwolde

Obby Veenstra, directeur

Ars Longa /Museummakers, Amsterdam (tentoonstellingen/multimedia/interactie/experiences)

Arthur Willemse

Ellen Toonen

M&H exposities, Rotterdam

Harry Hoek

Marjoleine Molenaar

Overig

Nico Starrenburg (brillenmuseum Steenwijk, ondernemer)

Literatuur en documenten

- Ankersmit, B, 'Het binnenklimaat in het Programma van Eisen' Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2011.
- Blauw, W., *Manifest, voorstel voor de invulling van een nieuw Stedsmuseum/centrum aan de Markt in Steenwijk met gebruikmaking van de bestaande panden van het huidige Stedsmuseum en het Kermis- en Circusmuseum*, 11 mei 2017, Historische Vereniging e.o., 2017.
- Cijfers Vrijetijdseconomie Overijssel in:
https://www.kennisplatformmoost.nl/feiten_en_cijfers/cijfersvrijetijdseconomieOverijssel/Weerribben-Wieden
- *Conceptvisie toerisme gemeente Steenwijkerland 12-12-2019*, nbtc.nl, cbs.nl, rivm.nl.
- FARO-Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed en de gezamenlijke provincies in Vlaanderen, *Erfgoeddepots Uit het oog in het hart, aanbevelingen bij het bouwen, verbouwen en inrichten*, 2010.
- Frikken, D. *Projectplan Museum Steenwijk Gemeente Steenwijkerland versie 7 mei*, 2019, gemeente Steenwijkerland, 2019.
- Frikken, D. *Projectplan Museum Steenwijk Gemeente Steenwijkerland versie 4 juni 2019*, gemeente Steenwijkerland, 2019.
- Gemeente Steenwijkerland, *Cultuurvisie Kansen door verbinden Kunst en Cultuur in Steenwijkerland 2019-2022*, cultuurnota, 2018.
- Gemeente Steenwijkerland, *Promotie binnenstad Steenwijk versie 16 juni 2019*, Gemeente Steenwijkerland, 2019.
- Gemeente Steenwijkerland, 'Project Marketing Steenwijk Binnenstad' sheet VBCS / Steenwijk Vestingstad.

- Gemeente Steenwijkerland, *Openbare ruimte in conditie Integratie Visie Openbare Ruimte Gemeente Steenwijkerland*, vastgesteld door de gemeenteraad 18 december 2007.
- Graaf, L. de, *Concept visie op toerisme en recreatie Weerribben-Wieden 2025*, Stichting Weerribben-Wieden en Gemeente Steenwijkerland, versie 12 december 2019.
- Groot, I. de, *Memo aan overleg projectgroep binnenstad over verzoek van Stichting Steenwijks Ontzet tot realisatie replica Kiek-in-de-Pot*, 10 september 2019, Gemeente Steenwijkerland, 2019.
- Hellemond, F.J.M. van, *Rapport waarderingsonderzoek en collectieregistratie Kermis en Circusmuseum FJM van Hellemond*, Erfgoed projectmanagement, 2018, in opdracht van gemeente Steenwijkerland.
- Hove, J. ten, Knuijt, M., Kolman, C., Kooij, B., Olde Meierink, B., Stenvert, R., 'Monumenten in Nederland, Overijssel' in: www.dbnl.org (https://www.dbnl.org/tekst/sten009monu03_01/sten009monu03_01_0094.php), 1998,
- Historische Vereniging Steenwijk e.o., *Toeristische beleving in Steenwijk*, april 2017, 2017.
- Historische Vereniging Steenwijk, *Ontwikkelen Markt ZZ: naar een Historisch Centrum Steenwijk*, maart 2017', 2017.
- Jütte, dr. B.A.H.G., 'Programma van eisen' uit: *Richtlijnen bij het bouwen of verbouwen van ruimten met een museale bestemming*, Centraal laboratorium 1994, Stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten 2016
- Kennisplatform Oost, *Recreatie en Toerisme in de Weerribben-Wieden 2018*, kennisplatformoost.nl 2018 en 20190815_marketingoost_factsheet_Weerribben-Wieden, (pdf) kennisplatformoost.nl, 2019.
- Kozijn, G., Addouti, K. el, Wit, L. de, *'Instandhoudingsplicht rijksmonumenten; Een handreiking voor gemeenten*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2016.
- Kruijff, J. de, *Ontmoetingsplaats van verhalen*, Gemeentearchief Steenwijkerland, IJsselacademie nr.222, 2011. (ISBN 978-90-6697-209-4)
- Kunstenlab, *Opzoek naar de kernwaarden van Steenwijk*, 21 juli 2018, 2018.
- Marketing Oost, *Steenwijk Stones and stories*, digitale brochure Marketing Oost.
- Marketing Oost, *Het verhaal van de Weerribben-Wieden versie 1.0*.
- Ministerie van Economische Zaken, *Retailagenda 2020*, maart 2015, 2015.
- *Museumpeil*: Themanummer over archieven en musea, vakblad voor museummedewerkers 53/54 dubbelnummer winter 2019.
- Museumvereniging, *Museum-cao 2018-2020*.
- Museumvereniging, *Museumcijfers 2018*.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 'De iconen van Breda Een visie op het integrale erfgoed' in: *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* 2, 2019.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 'Hoe het Nederlandse museum helemaal veranderde' in: *Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed* 3, 2019.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, *Rijksmonumenten en de erfgoedwet*.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 'Overzicht van toekenningen instandhoudingssubsidie 2019'
- Smilda, G., Olde Kater, R., Groot, I.de, *Marketingplan binnenstad van Steenwijk*, *Projectplan promotie 2019-2020*, Gemeente Steenwijkerland, concept 20 mei 2019.
- Spreen, H.E.A., *De canon van Steenwijkerland*, *Veertig vensters op de geschiedenis van de gemeente*, IJsselacademie, nr. 237, 2013. (ISBN 978-90-6697-234-6)
- Stadsmuseum Harderwijk, *jaarverslag 2017*.
- Stadsmuseum Steenwijk, *Informatie Rondleidingen Stadsmuseum* (flyer).
- Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap Museum Joure, *Jaarverslag 2019*, Mar&Klif, Groen Doen.
- Stichting Het Rijksmuseum, *'Jaarverslag 2018'*, 2019.

- Stichting Museum de Oude Wolden, *Het gevoel van Westerwolde, het MOW in 2018-2022, meerjarenbeleid, Bellingwolde*. Stichting museum de Oude Wolden, 2018-2022 Meerjarenbegroting, het MOW, Bellingwolde.
- Stichting Museum Elburg, *beleidsplan 2018-2022*.
- Stichting Museum Elburg, *jaarverslag 2018 en organigram*.
- Sturre, R., (REO), *Samen maken we het mooier. Een integrale visie voor de binnenstad van Steenwijk Gemeente Steenwijkerland januari 2017 en bijhorende brief aan raadsvergadering van 28 februari 2017*.
- Smilda, G., Olde Kater, G., Groot I. de, 'Concept Marketingplan Steenwijk binnenstad, versie 20 mei 2019', Gemeente Steenwijkerland, 2019.
- Smilda, G., Olde Kater, G., Groot I. de, *Marketingplan Steenwijk binnenstad versie 17 juni 2019*, Gemeente Steenwijkerland
- Tuin, ing. J.D. van der e.a., *Steenwijker Oudheden*, Historische Vereniging Steenwijk en Omstreken, 2005. (ISBN 90-73654-04-1)
- Tuin, ing. J.D. van der e.a., *Steenwijk Vestingstad*, Historische Vereniging Steenwijk en Omstreken, 2009. (ISBN 978-90-73654-10-5)
- Verschoot, A., e.a., *Op de museale weegschaal, collectiewaardering in zes stappen*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2013.
- Provincie Overijssel, *Samen bouwen aan Overijssel, Coalitieakkoord 2019-2023*.
- Onbekende auteur, 'De Toren van Van den Kornput, of Kiek in de Pot', artikel met beschrijving, herkomst onbekend.
- Onbekend auteur/uitgever, 'Het verhaal van Nederland verbeeld', artikel over de veelzijdige omgeving van Steenwijk.
- Onbekend auteur, *Schansenroute Steenwijk Beleg en Ontzet 1580-81; beschrijving route en historische markeringen*.
- Onbekende auteur, 'Het verhaal van Steenwijk vertellen én verkopen' in: *Steenwijker Courant* 16 maart 2018.
- Onbekende auteur, 'Economisch belang cultuur en media vergelijkbaar met de bouw' in: *Theaterkrant* 30 juli 2019.
- Onbekende auteur, *Landmarks in Weerribben-Wieden: een warm welkom en een gids op uw pad*, maart 2019.

Overige bronnen:

Ongeveer 25 documenten van de gemeente Steenwijkerland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed met betrekking tot de afmetingen, bouwkundige staat, staat van onderhoud, asbestsanering, monumentenstatus, etc. van de onderhavige panden aan het Stationsplein, de Markt, de Onnastraat en de Kalverstraat (Spijkervetstallen).